

ДЕРЖАВНА
НАУКОВА
УСТАНОВА

ІНСТИТУТ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ
ОСВІТИ

Результати онлайн-опитування «Впровадження систем менеджменту якості в ЗВО»

Аналітичний звіт

Київ - 2023

Рекомендовано до друку

Вченою радою Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»

(протокол № 7 від 27.09.2023 р.)

Рецензенти:

Литвинова С. Г., доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Інституту цифровізації освіти НАПН України

Дівінська Н. О., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач сектору науково-видавничої роботи відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

Фото на обкладинці: Національний університет "Львівська Політехніка", Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» - учасники онлайн-опитування

3-16 **Заєць С. В., Бережна Т. І. Результати онлайн-опитування «Впровадження систем менеджменту якості в ЗВО». Аналітичний звіт /за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. К. С. Шапошникова. Київ : ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». 2023. 64 с. (електронне видання)**

Представлено підсумковий звіт результатів онлайн-опитування, проведеного вченими Інституту модернізації змісту освіти у період з 25 квітня по 26 травня 2023 р., спрямованого на виявлення основних особливостей діяльності закладів вищої освіти, пов'язаних із забезпеченням та оцінкою аспектів якості освіти, в умовах впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, воєнного стану. Наведено узагальнені дані результатів самооцінки представниками адміністрації ЗВО напрямів реалізації освітньої діяльності ЗВО, зокрема, співпраці з роботодавцями, розвитку підприємницької складової, можливостей розвитку, які можуть бути використані закладами вищої освіти як засіб забезпечення стратегічного фокуса, основа для планування на засадах автономії їх функціонування. Результати онлайн-опитування також будуть корисні освітянській спільноті як інформаційне підґрунтя для експертної та академічної дискусії, і для продукування нових проблемних питань при висвітленні практик та процесів в управлінні ЗВО з метою їх вирішення.

3
ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Результати дослідження.....	6
1.1 Інформація про заклади та респондентів, які взяли участь в опитуванні.....	6
1.2 Характеристика попиту на окремі напрями діяльності ЗВО за останній рік	15
1.3 Найбільш заінтересовані сторони, що мають вагомий вплив на аспекти діяльності ЗВО.....	19
1.4 Внутрішня система забезпечення якості (управління якістю) освіти в ЗВО.....	23
1.5 Характеристика напрямів розвитку ЗВО та можливостей змін.....	36
2. Висновки та рекомендації за результатами дослідження.....	50
Список використаних джерел.....	57
Додатки.....	59
А. Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 25.04.2023 № 21/08-646 «Про проведення онлайн-опитувань керівників закладів вищої освіти та лідерів студентських організацій»	59
Б. Лист ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 12.06.2023 № 21/08-999 «Про продовження проведення онлайн-опитувань керівників закладів вищої освіти та лідерів студентських організацій»	60
В. Перелік закладів вищої освіти, що взяли участь в опитуванні, за формою власності.....	61

ПЕРЕДМОВА

Вища освіта України на сучасному етапі її розвитку стикається з низкою проблем, насамперед пов'язаних з наслідками збройної агресії російської федерації, і такими глобальними викликами, як потребою в більшій автономії, збільшенням конкуренції для залучення здобувачів вищої освіти, зменшенням витрат на освіту, а також врахуванням екологічних чинників, змін очікувань та диверсифікації потреб зацікавлених сторін, що в цілому спонукає до необхідності вдосконалення практик управління закладами вищої освіти (ЗВО).

З метою виявлення основних особливостей трансформації діяльності ЗВО, пов'язаних з забезпеченням та оцінкою якості освіти, з урахуванням ключових пріоритетів освітньої політики у сфері вищої освіти в умовах впливу чинників внутрішнього та зовнішнього середовища, геополітичних та економічних подій, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» у квітні-червні 2023 року провела серед адміністрації ЗВО онлайн-опитування на тему: «Впровадження систем менеджменту якості в ЗВО», що виконувалось в межах НДР «Впровадження університетської автономії в контексті децентралізації управління ЗВО, демократизації освітнього процесу».

Об'єкт дослідження – процес функціонування і управління ЗВО, зокрема в частині впровадження систем менеджменту якості.

Предмет дослідження – мотивації, поведінка та стратегії адміністрації ЗВО за основними напрямками їх діяльності з урахуванням викликів у сфері вищої освіти, аналізу результатів реалізації оцінки якості освіти та подальшого розвитку.

Завдання дослідження:

аналіз практик, процесів забезпечення якості в управлінні ЗВО, систематизація даних про управлінські практики, що реалізуються у ЗВО, на підставі самооцінювання освітніх та управлінських процесів представників адміністрації ЗВО;

характеристика моделей управління ЗВО (основні групи впливу, ступінь децентралізації при ухваленні управлінських рішень, розподілі фінансових коштів тощо);

виявлення підходів до проходження професійно-суспільної акредитації, крім процедури державної акредитації (як обов'язкової вимоги);

ідентифікація переваг від впровадження систем менеджменту відповідно до вимог та рекомендацій міжнародних стандартів ISO серії 9001, 21001, які також можуть бути використані як засіб забезпечення якості освіти і як основа для планування діяльності ЗВО;

дослідження спектра основних видів діяльності ЗВО, виявлення пріоритетів та інтересів з погляду подальшого розвитку, у тому числі оцінка вагомості досліджень та розробок, експертно-аналітичної та виробничої діяльності для ЗВО;

отримання оперативної інформації для аналізу тенденцій, що характеризують діяльність ЗВО, виявлення підходів і стратегій, новацій у сфері

вищої освіти, які дозволяють ЗВО досягати високих освітніх та наукових результатів.

Опитування адміністрації ЗВО покликане заповнити прогалину в вітчизняному дослідному полі: оцінити диверсифікованість та сучасні реалії функціонування ЗВО, виявити практики, які дозволяють певним ЗВО досягти більшого успіху, ніж іншим.

Інформація, що збиралася під час проведення онлайн-опитування знаходиться поза межами статистики освіти і становить собою дані якісного характеру, важливі для виявлення ефектів поточної освітньої політики з метою їх врахування при прийнятті наступних управлінських рішень.

Методологія дослідження.

Дослідження здійснено на виконання листів ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» від 25.04.2023 року № 21/08-646 «Про проведення онлайн-опитувань керівників закладів вищої освіти та лідерів студентських організацій» (додаток А), від 12.06.2023 № 21/08-999 «Про продовження проведення онлайн-опитувань керівників закладів вищої освіти та лідерів студентських організацій» (додаток Б).

Опитування відбувалося онлайн за напівстандартизованою формою (анкета містила закриті та напівзакриті запитання).

До числа опитаних ЗВО були відібрані головні заклади вищої освіти (без відокремлених структурних підрозділів, коледжів, технікумів та заблокованих суб'єктів освітньої діяльності в ЄДЕБО) державної, комунальної та приватної форми власності з 20 областей України та м. Києва.

У проведеному дослідженні не ставили за мету отримати репрезентативну вибірку за певними параметрами, оскільки її не можливо було б навіть сформуванню пропорційно структурі мережі закладів вищої освіти різного типу, їхнього місця розташування й підпорядкування, зважаючи на ситуацію в країні, переміщення закладів освіти з окупованих територій. Використаний формат опитування мав перевагу – він гарантував відсутність впливу на респондента такого чинника як «ефект інтерв'юера», мав формалізований інструментарій для зручності, не обмежував думку в часі тощо, що бракує іншим способам формування вибіркової сукупності. Всі відповіді в онлайн-опитуванні здійснювались респондентами добровільно (без жодного примусу) і з метою задоволення потреби у правдивих та реальних висловленнях.

Опитування реалізувалося у два етапи. На першому етапі через Міністерство освіти і науки України здійснювалося суцільне розсилання на електронні адреси ЗВО супровідного листа ДНУ «ІМЗО» з електронною анкетною у вигляді посилання. На другому етапі для стимулювання участі в опитуванні здійснювалося повторне розсилання листа закладам вищої освіти з нагадуваннями про опитування.

Метод збору даних: онлайн-анкета для самозаповнення за допомогою інтернет-ресурсу Google Forms.

Аналіз опитування ґрунтується на результатах обробки анкети, яка містила 26 запитань. Умови анкетування не передбачали верифікації отриманих відомостей.

1. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Інформація про заклади та респондентів, які взяли участь в опитуванні

У звіті наведено інформацію щодо досліджуваних питань, отриману в результаті опрацювання даних, зібраних станом на 26 червня 2023 року.

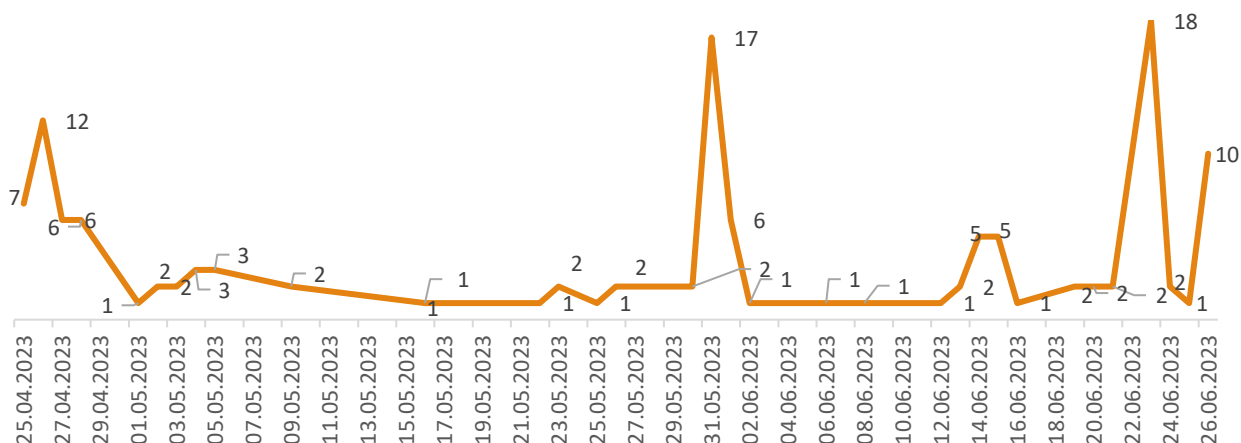

Рисунок 1.1 Динаміка надходження анкет від учасників онлайн-опитування – представників адміністрації ЗВО в проміжок з 25 квітня по 26 червня 2023 року

В анкетуванні на анонімній, безкоштовній та безоплатній основі взяв участь 131 респондент – представник адміністрації ЗВО, проте придатними для цілей аналізу (відповідно до типу ЗВО) виявилось 125 відповідей представників адміністрації ЗВО зі 110 закладів вищої освіти України, з них: державних – 90, комунальних – 3, приватних – 17 (рис. 1.2).

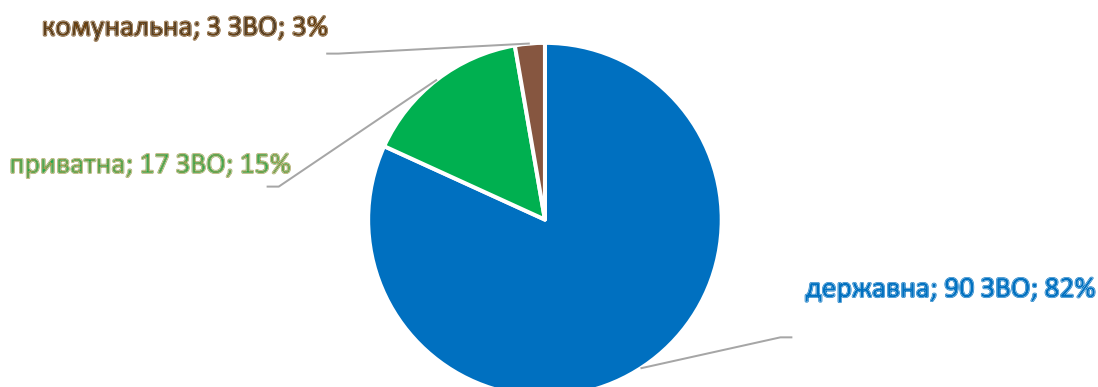

Рисунок 1.2. Форма власності закладів вищої освіти учасників онлайн-опитування

Таблиця 1.1 Список університетів, представники адміністрації яких взяли участь в онлайн-опитуванні, із зазначенням кількості респондентів і місця в консолідованому рейтингу вишів у 2023 році

№ з/п	Назва закладу освіти	Кількість представників адміністрації, які взяли участь в онлайн-опитуванні	Місце в консолідованому рейтингу ЗВО-2023
1.	Бердянський державний педагогічний університет	1	157
2.	Білоцерківський національний аграрний університет	1	105-106
3.	Буковинський державний медичний університет	2	27
4.	Вищий навчальний заклад "Київський університет ринкових відносин" у формі товариства з обмеженою відповідальністю	1	239
5.	Вищий навчальний заклад "Приватне акціонерне товариство "Львівський інститут менеджменту"	1	208
6.	Вищий навчальний заклад "Університет економіки та права "КРОК"	1	140
7.	Волинський національний університет імені Лесі Українки	1	17
8.	Державний біотехнологічний університет	1	82
9.	Державний вищий навчальний заклад "Донбаський державний педагогічний університет"	1	177
10.	Державний вищий навчальний заклад "Приазовський державний технічний університет"	1	101
11.	Державний вищий навчальний заклад "Український державний хіміко-технологічний університет"	1	56-57
12.	Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»	1	91-92
13.	Державний податковий університет	1	115
14.	Державний торговельно-економічний університет	1	28
15.	Державний університет "Житомирська політехніка"	2	39
16.	Державний університет телекомунікацій	1	71
17.	Дніпровський державний технічний університет	1	176
18.	Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара	1	14-15
19.	Донбаська державна машинобудівна академія	1	93
20.	Донецький національний медичний університет	1	90
21.	Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка	1	67
22.	Житомирський державний університет імені Івана Франка	1	87
23.	Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II	1	211
24.	Заклад вищої освіти "Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая"	1	196-197
25.	Заклад вищої освіти "Міжнародний університет бізнесу і права"	1	240*
26.	Заклад вищої освіти "Університет Короля Данила"	3	159
27.	Заклад вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»	2	169
28.	Запорізький державний медико-фармацевтичний університет	1	58
29.	Західноукраїнський національний університет	1	18
30.	Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	2	124
31.	Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	1	25
32.	Київський національний лінгвістичний університет	1	105-106
33.	Київський національний університет будівництва і архітектури	1	43-45
34.	Київський національний університет імені Тараса Шевченка	1	1
35.	Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»	1	209
36.	Комунальний заклад вищої освіти Львівської обласної ради «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського»	1	234-235
37.	Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради	1	202-204
38.	Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського	1	64

39.	Криворізький державний педагогічний університет	1	73
40.	Луганська державна академія культури і мистецтв	1	240*
41.	Луцький національний технічний університет	1	53
42.	Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка	1	228-230
43.	Львівський національний університет імені Івана Франка	1	2
44.	Львівський національний університет природокористування	1	141-142
45.	Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького	1	114
46.	Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського	1	110
47.	Мукачівський державний університет	1	175
48.	Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут»	1	240*
49.	Національна академія внутрішніх справ	1	98
50.	Національна музична академія України імені П.І. Чайковського	1	215
51.	Національний авіаційний університет	1	13
52.	Національний лісотехнічний університет України	1	37-38
53.	Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	1	12
54.	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	1	16
55.	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»	1	21
56.	Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»	1	3-4
57.	Національний транспортний університет	1	74-75
58.	Національний університет «Запорізька політехніка»	1	47
59.	Національний університет «Одеська морська академія»	1	145
60.	Національний університет «Острозька академія»	1	78
61.	Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»	1	32
62.	Національний університет «Чернігівська політехніка»	1	54-55
63.	Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика	1	146-147
64.	Національний фармацевтичний університет	1	49
65.	Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого	1	62-63
66.	Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя	1	172-173
67.	Одеська державна академія будівництва та архітектури	1	158
68.	Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової	1	155-156
69.	Одеський державний аграрний університет	1	188
70.	Одеський національний економічний університет	2	80-81
71.	Одеський національний медичний університет	1	70
72.	Одеський національний технологічний університет	1	56-57
73.	Одеський національний університет імені І. І. Мечникова	5	8
74.	Полтавський державний аграрний університет	1	128
75.	Полтавський університет економіки і торгівлі	1	111
76.	Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Національна академія управління»	1	218-219
77.	Приватний вищий навчальний заклад «Київський медичний університет»	1	139
78.	Приватний вищий навчальний заклад-інститут «Українсько-американський університет Конкордія»	1	149
79.	Приватний заклад вищої освіти «Дніпровський технологічний університет «ШАГ»»	1	198
80.	Приватний заклад вищої освіти «ІТ СТЕП Університет»	1	155-156
81.	Приватний заклад вищої освіти «Міжнародний європейський університет»	1	193
82.	Приватний заклад вищої освіти «Харківський інститут медицини та біомедичних наук»	1	240*
83.	Приватний заклад вищої освіти «Харківський технологічний університет «ШАГ»	1	152-153
84.	Придніпровська державна академія будівництва та архітектури	1	74-75
85.	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	3	7

86.	Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка	1	154
87.	Сумський державний університет	1	20
88.	Сумський національний аграрний університет	1	83
89.	Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного	1	118
90.	Тернопільський національний медичний університет імені І.Я.Горбачевського	1	22
91.	Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя	1	46
92.	Українська інженерно-педагогічна академія	1	144
93.	Український державний університет залізничного транспорту	1	76
94.	Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини	1	141-142
95.	Уманський національний університет садівництва	1	168
96.	Університет Григорія Сковороди в Переяславі	1	180
97.	Харківська державна академія культури	2	182
98.	Харківський національний автомобільно-дорожній університет	1	86
99.	Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця	1	65
100.	Харківський національний медичний університет	1	31
101.	Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди	1	80-81
102.	Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна	1	5
103.	Херсонський державний аграрно-економічний університет	1	150-151
104.	Херсонський державний університет	1	50
105.	Херсонський національний технічний університет	1	122
106.	Хмельницький національний університет	1	51
107.	Черкаський державний технологічний університет	1	99-100
108.	Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	1	24
109.	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	1	6
110.	Чорноморський національний університет імені Петра Могили	2	97

Примітка:

* У консолідованому рейтингу закладів вищої освіти України 2023 року ЗВО відсутній (присвоєно 240 місце). Підсумкова таблиця рейтингу містить 239 закладів вищої освіти. У консолідований рейтинг потрапили ЗВО, що здійснюють підготовку бакалаврів та магістрів і присутні хоча б у одному з рейтингів - «ТОП-200 Україна», «Scopus» і «Бал НМТ на контракт». До консолідованого рейтингу не включено заклади, що перебувають у стані реорганізації чи ліквідації.

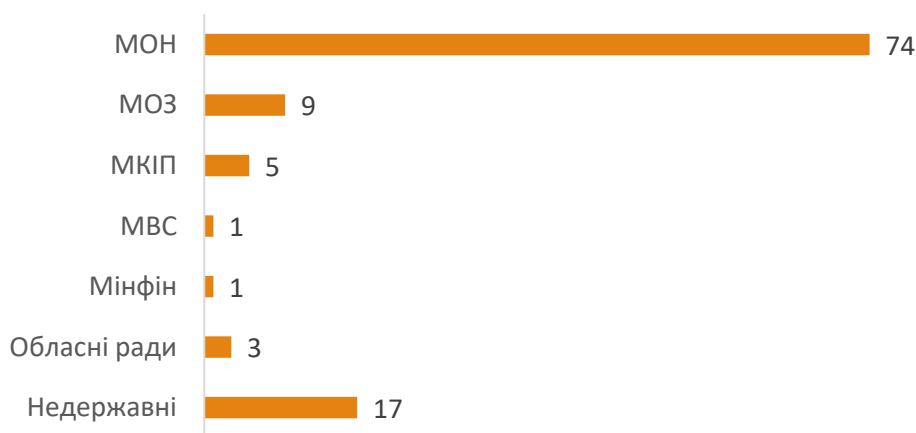

Рисунок 1.3 Відомча належність закладів вищої освіти учасників онлайн-опитування

Таблиця 1.2 Розподіл ЗВО за регіонами та формою власності (без відокремлених структурних підрозділів, коледжів, технікумів та заблокованих суб'єктів освітньої діяльності), що складають генеральну і вибірккову сукупність онлайн-опитування

Регіон	Надіслані анкети				Взяли участь в опитуванні			
	Всього*	З них			Всього	З них		
		державні	комунальні	приватні		державні	комунальні	приватні
Вінницька область	10	5	1	4	0	0	0	0
Волинська область	7	3	1	3	2	2	0	0
Дніпропетровська область	26	17	2	7	10	8	1	1
Донецька область	0	0	0	0	0	0	0	0
Житомирська область	5	4	1	0	2	2	0	0
Закарпатська область	7	3	1	3	2	1	0	1
Запорізька область	12	6	1	5	6	5	1	0
Івано-Франківська область	9	6	0	3	3	2	0	1
Київська область	7	3	0	4	3	3	0	0
Кіровоградська область	7	5	0	2	2	2	0	0
Луганська область	0	0	0	0	0	0	0	0
Львівська область	21	14	1	6	8	5	1	2
Миколаївська область	8	4	0	4	3	2	0	1
Одеська область	25	18	1	6	9	9	0	0
Полтавська область	7	6	0	1	4	3	0	1
Рівненська область	6	4	1	1	1	1	0	0
Сумська область	4	4	0	0	3	3	0	0
Тернопільська область	6	5	1	0	4	4	0	0
Харківська область	29	22	1	6	14	12	0	2
Херсонська область	0	0	1	0	0	0	0	0
Хмельницька область	11	6	2	3	4	4	0	0
Черкаська область	6	4	1	1	4	4	0	0
Чернівецька область	3	2	0	1	2	2	0	0
Чернігівська область	4	4	0	0	2	2	0	0
м. Київ	83	41	5	37	22	14	0	8
Разом	304	186	21	97	110	90	3	17
У % від загальної кількості	100	61,2	6,9	31,9	100	81,8	2,7	15,5

Примітка:

* за даними ЄДЕБО

У 59% опитаних ЗВО навчається до 5 тис. здобувачів вищої освіти, в 24 % – від 5 тис. до 10 тис. здобувачів вищої освіти

Рисунок 1.4 Географія розподілу учасників онлайн-опитування за кількістю закладів вищої освіти в регіонах України

Примітка:

В онлайн-опитуванні не взяли участь заклади вищої освіти Вінницької обл.

Заклади вищої освіти Донецької, Луганської, Херсонської областей, які були переміщені в інші області України, брали участь в онлайн-опитуванні.

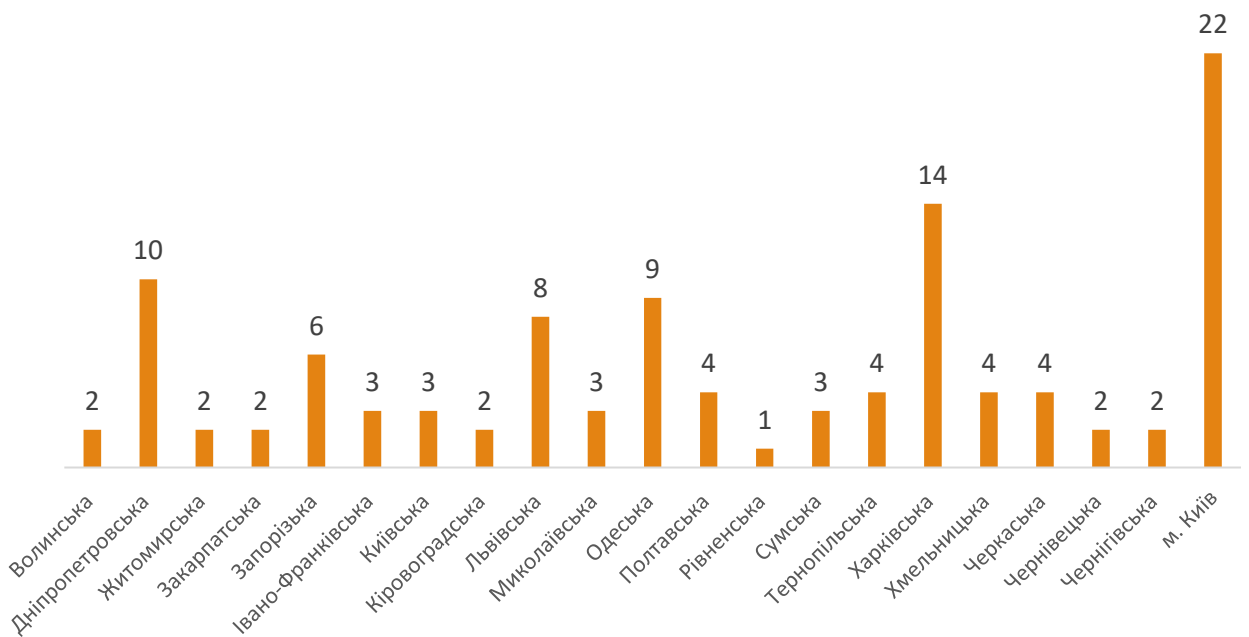

Рисунок 1.5 Розподіл закладів вищої освіти, представники адміністрації яких взяли участь в онлайн-опитуванні, за регіонами України

Заклади, які взяли участь в онлайн-опитуванні, представляють 21 регіон, серед яких присутні провідні університетські центри – Київський, Харківський, Дніпропетровський, Одеський, Львівський і Запорізький.

Вибіркова сукупність відповідає генеральній сукупності за регіональним розподілом, який демонструє концентрацію переважної частини закладів вищої освіти у м. Київ, а також Дніпропетровській, Львівській, Одеській та Харківській областях.

За формалізованими ознаками заклади переважно належать до кращої половини ЗВО України. Серед них – 64 (58%) національних, 75 (68%) обіймають позиції у першій половині з 239 ЗВО консолідованого рейтингу 2023 року, який інтегрує рейтинги «Топ-200 Україна», «Scopus» та «Бал ЗНО на контракт».

Крім того, в опитуванні взяли участь 4 з 6 ЗВО, які ввійшли у групу 301-1000 міжнародного університетського рейтингу «Times Higher Education», а саме: Сумський державний університет (найкращі 301-400 світового рейтингу), Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (найкращі 801-1000 світового рейтингу), НТУ «Харківський політехнічний інститут» (найкращі 801-1000 світового рейтингу), ДУ «Житомирська політехніка» (найкращі 801-1000 світового рейтингу).

З рейтингу найкращих від QS World University Rankings-2024 році в онлайн-опитуванні взяли участь 7 з 11 ЗВО, а саме: КНУ імені Тараса Шевченка (681–690 місце), Харківський національний університет імені Каразіна (691–700 місце), Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського (731–740 місце), НТУ «Харківський політехнічний інститут» (901–950 місце), Сумський державний університет (951–1000 місце), Одеський національний університет імені Мечникова (1001–1200 місце); Львівський національний університет імені Івана Франка (1201–1400 місце).

Отже, отримані результати онлайн-опитування можна вважати валідними для ЗВО або університетської практики України.

В опитуванні взяло участь 12 переміщених закладів вищої освіти (рис.1.6).

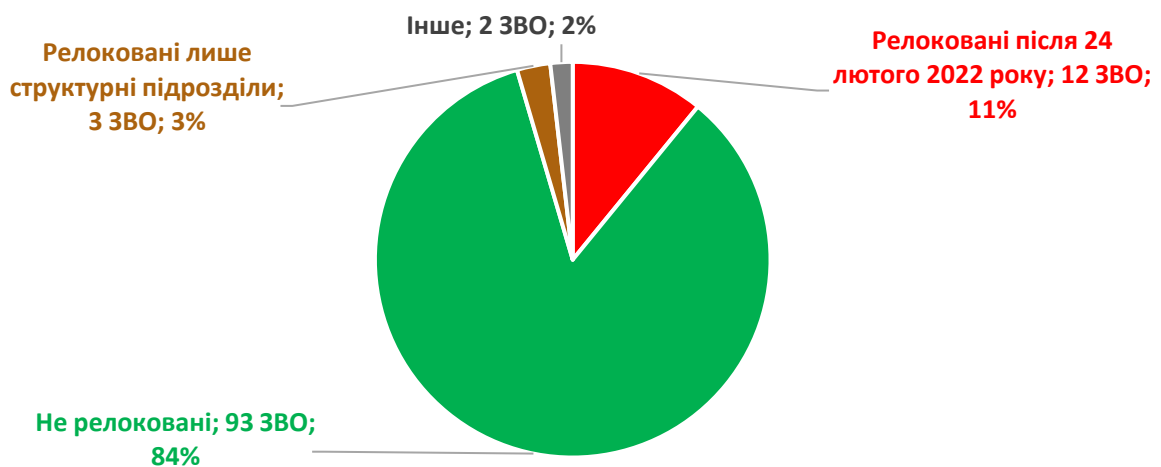

Рисунок 1.6 Розподіл закладів вищої освіти, представники адміністрації яких взяли участь в онлайн-опитуванні, за станом релокації

З 16 переміщених ЗВО, що підпорядковані Міністерству освіти і науки України, в онлайн-опитуванні взяли участь представники 9 переміщених закладів вищої освіти, інші 8 ЗВО мають інше підпорядкування (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 Перелік релокованих та частково-релокованих закладів вищої освіти, представники яких взяли участь в онлайн-опитуванні

№ з/п	Назва закладу вищої освіти	Форма власності	Регіон релокації	Кількість здобувачів вищої освіти*
Релоковані				
1.	Бердянський державний педагогічний університет	державна	м. Запоріжжя	3435
2.	ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»	державна	Дніпропетровська обл.	2100
3.	Донбаська державна машинобудівна академія	державна	Тернопільська обл.	1100
4.	ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»	державна	Дніпропетровська обл.	2668
5.	Донецький національний медичний університет	державна	Кіровоградська обл.	1677
6.	ЗВО "Міжнародний університет бізнесу і права" (м. Херсон)	приватна	Миколаївська обл.	415
7.	КЗВО "Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія" Запорізької обласної ради	комунальна	м. Запоріжжя	1109
8.	Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького	державна	м. Запоріжжя	2460
9.	Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного (м. Мелітополь)	державна	м. Запоріжжя	3848
10.	Херсонський державний аграрно-економічний університет	державна	Кіровоградська обл.	2436
11.	Херсонський державний університет	державна	Івано-Франківська обл.	3334
12.	Херсонський національний технічний університет	державна	Хмельницька обл.	1758
Частково релоковані				
13.	ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна" (релоковано два ВСП м. Мелітополь)	приватна	м. Київ	10500
14.	Луганська державна академія культури і мистецтв (релоковано структурний підрозділ Фаховий мистецький коледж)	державна	м. Київ	224
15.	Національний авіаційний університет (релоковано лише ВСП - Слов'янський коледж)	державна	Кіровоградська обл.	16233
Інше				
16.	ПЗВО "Харківський інститут медицини та біомедичних наук" (тимчасово був релокований, повернувся)	приватна	м. Харків	273
17.	Державний податковий університет (тимчасово був релокований, повернувся)	державна	Київська обл.	4702

Примітка:

* за даними онлайн-опитування

Всі переміщені ЗВО, які взяли участь в онлайн-опитуванні, поновили повноцінну діяльність та залучені до процесів забезпечення якості вищої освіти.

Найбільш залученими до надання відповідей на питання онлайн-опитування були проректори з питань освітньої діяльності (47,2%) та керівники ЗВО (16%).

Рисунок 1.7 Розподіл учасників онлайн-опитування - представників адміністрації закладів вищої освіти за посадами, % від кількості опитаних

Найбільш досвідченими респондентами (з огляду на стаж роботи на відповідній посаді) були проректори з наукових питань (середній стаж роботи на посаді – 6,75 років) та керівники ЗВО (середній стаж роботи на посаді – 6,45 років).

Рисунок 1.8 Розподіл респондентів - представників адміністрації закладів вищої освіти за середнім стажем роботи в ЗВО, років

Середній стаж всіх респондентів – представників адміністрації ЗВО, склав 5,38 років.

1.2 ХАРАКТЕРИСТИКА ПОПИТУ НА ОКРЕМІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗВО ЗА ОСТАННІЙ РІК

Основною діяльністю ЗВО є реалізація освітніх програм, проведення науково-дослідних робіт, діяльність із забезпечення та обслуговування освітнього та науково-дослідного процесів. Інші види активності включають діяльність, дозволену законодавством освітнім установам, яка приносить доходи і не належить до зазначених видів основної діяльності.

В умовах конкуренції в сучасних ЗВО розширюються цілі та диверсифікуються функції: успішні університети не обмежуються вирішенням завдань забезпечення економіки висококваліфікованими фахівцями, вони активізують діяльність у сфері досліджень та розробок, розвивають інноваційну діяльність, стають центрами підприємницької активності, реалізують види діяльності, які приносять дохід. Розвиток різних видів діяльності ЗВО, формування нових процесів та нових елементів інфраструктури, створення нових зв'язків та об'єднань є актуальним процесом для кожного ЗВО.

Дві третини опитаних представників адміністрації ЗВО оцінюють на високому рівні за останній рік попит такі традиційні напрями їх діяльності, як підготовка бакалаврів та магістрів за кошти державного бюджету

Половина опитаних представників адміністрації ЗВО оцінюють на середньому рівні попит на решту напрямів їх діяльності (рис. 1.9).

Рисунок 1.9 Оцінка представниками адміністрації ЗВО попиту на окремі напрями їх діяльності за останній рік, % від загальної кількості опитаних

Більшість опитаних представників адміністрації державних та комунальних ЗВО оцінили попит на бюджетні освітні програми магістра та бакалавра за останній рік своїх закладів вищої освіти як високий (відповідно 81,0% та 74,3%), на відміну від опитаних представників адміністрації приватних закладів, які вважають попит на ці програми своїх ЗВО низьким (відповідно 80,0% та 70,0%). Це пояснюється, насамперед, тим, що приватні заклади вищої освіти лише з 2021 року отримали можливість здійснювати підготовку здобувачів вищої освіти за державним замовленням.

Майже половина опитаних представників адміністрації державних та комунальних ЗВО вважають попит на контрактні освітні програми магістра та бакалавра середнім (відповідно 45,7% та 58,1%).

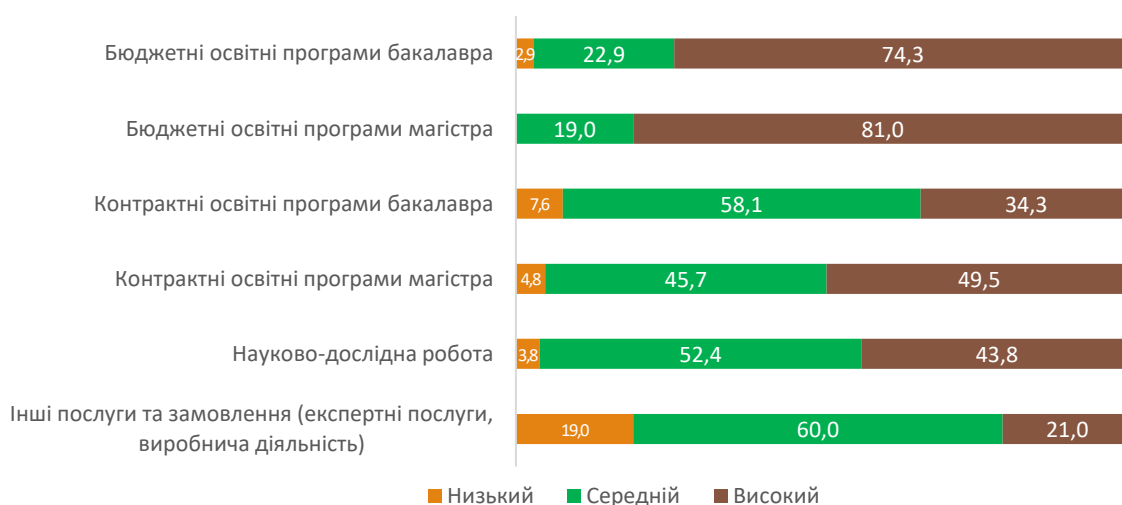

Рисунок 1.10 Оцінка представниками адміністрації державних та комунальних ЗВО попиту на окремі напрями їх діяльності за останній рік, % від кількості опитаних

Рисунок 1.11 Оцінка представниками адміністрації приватних ЗВО попиту на окремі напрями їх діяльності за останній рік, % від кількості опитаних

Високий відсоток представників адміністрації приватних ЗВО, оцінюють попит на експертні послуги, виробничу діяльність на низькому рівні (40,0% опитаних так вважає), проте серед державних та комунальних ЗВО лише 19,0% опитаних представників адміністрації мають таку думку (див. рис. 1.11).

Релоковані заклади вищої освіти (за оцінкою опитаних представників адміністрації) мають високий попит на бюджетні освітні програми бакалавра магістра, середній попит на контрактні освітні програми бакалавра та магістра, науково-дослідну роботу.

44,4 % опитаних оцінили на низькому рівні попит на інші послуги та замовлення (експертні послуги, виробнича діяльність) їхніх ЗВО (рис. 1.12).

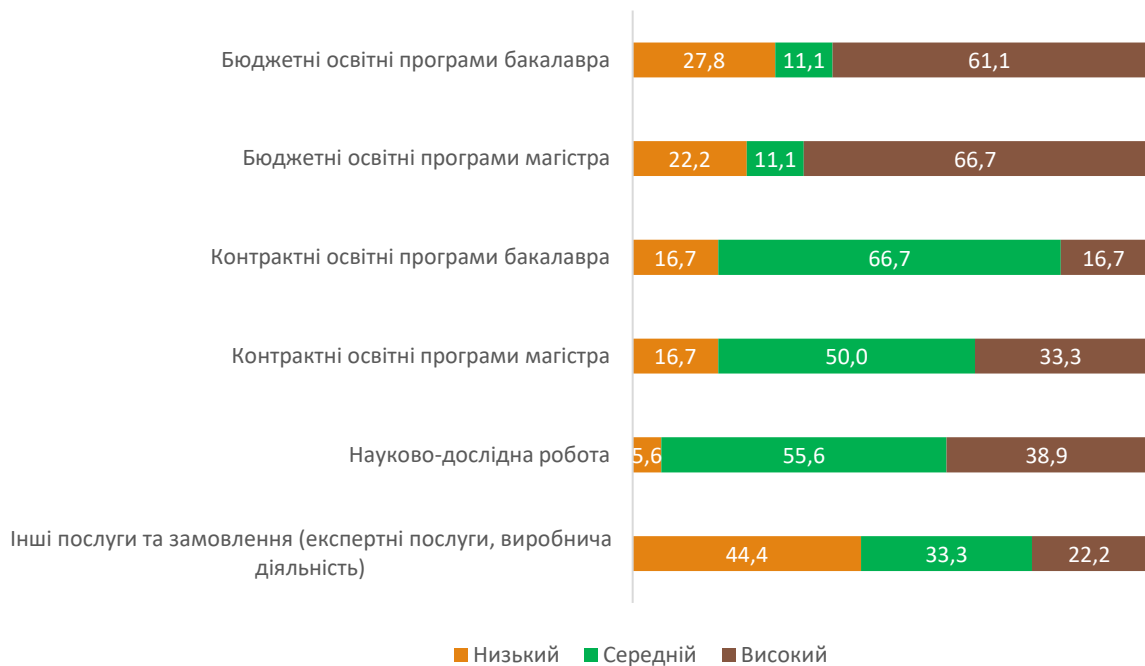

Рисунок 1.12 Оцінка представниками адміністрації релокованих ЗВО попиту на окремі напрями їх діяльності за останній рік, % від кількості опитаних

Представники адміністрації закладів освіти, які потрапили в Топ 50 консолідованого рейтингу-2023, відзначають переважно високий попит на свої бюджетні освітні програми бакалавра та магістра, контрактні освітні програми магістра, науково-дослідну роботу. Жоден представник адміністрації цих ЗВО не відзначив низьким попит на ці напрями діяльності ЗВО (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 Попит на окремі напрями діяльності закладів вищої освіти за останній рік за групами ЗВО, у % від числа опитаних представників адміністрації ЗВО

Тип ЗВО за місцем в консолідованому рейтингу-2023	Бюджетні освітні програми бакалавра	Бюджетні освітні програми магістра	Контрактні освітні програми бакалавра	Контрактні освітні програми магістра	Науково-дослідна робота	Інші послуги та замовлення (експертні послуги, виробнича діяльність)
Високий						
Топ 50 (37 ЗВО)	81,1	91,9	37,8	43,2	48,6	18,9
Топ 51-100 (30 ЗВО)	56,7	63,3	40,0	50,0	33,3	20,0
Топ 101+ (58 ЗВО)	58,6	60,3	34,5	51,7	37,9	20,7
Середній						
Топ 50 (37 ЗВО)	18,9	8,1	56,8	56,8	51,4	64,9
Топ 51-100 (30 ЗВО)	36,7	36,7	50,0	43,3	63,3	63,3
Топ 101+ (58 ЗВО)	15,5	12,1	55,2	39,7	46,6	50,0
Низький						
Топ 50 (37 ЗВО)	0,0	0,0	5,4	0,0	0,0	16,2
Топ 51-100 (30 ЗВО)	6,7	0,0	10,0	6,7	3,3	16,7
Топ 101+ (58 ЗВО)	25,9	27,6	10,3	8,6	15,5	29,3

Попит на інші послуги та замовлення (експертні послуги, виробнича діяльність), на думку майже третини опитаних представників адміністрації, оцінюється як низький у закладів вищої освіти, які потрапили в Топ 101+ консолідованого рейтингу-2023, у решти ЗВО близько 16% опитаних вважають попит на ці послуги низьким.

1.3 НАЙБІЛЬШ ЗАІНТЕРЕСОВАНІ СТОРОНИ, ЩО МАЮТЬ ВАГОМИЙ ВПЛИВ НА АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ЗВО

В академічному середовищі існує багато різних управлінських моделей в діяльності ЗВО. Історичні, соціокультурні та економічні умови в кожному регіоні та місті визначають внутрішній стиль управління ЗВО. Адміністрація ЗВО враховує своїй діяльності зовнішні фактори, унікальні в кожній локальній ситуації. Зрозуміло, що багато зацікавлених сторін відіграють важливу роль в більшості процесів, що відбуваються у ЗВО.

Тому, для виділення «головної впливової сили» та визначення можливих варіацій (не співпадінь) у впливі заінтересантів на певні аспекти діяльності ЗВО, визначення розбіжностей у вияві особливостей автономії, в анкеті було застосовано обмеження на вибір однієї заінтересованої сторони. Результати аналізу впливу заінтересантів на певні аспекти політики ЗВО дозволяють зробити висновок про наявність різного впливу на аспекти управління, так, наприклад, керівник та його заступники по різному впливають на аспекти діяльності ЗВО: на кадрову політику найбільш вагомо впливають 37,6% опитаних, на розподіл коштів – 15,2%, інвестиційну політику – 13,6%, встановлення цін на платне навчання – 13,6% та ін. (рис. 1.13).

Рисунок 1.13 Заінтересанти, які найбільш суттєво впливають на аспекти діяльності закладів вищої освіти, % від загальної кількості опитаних представників адміністрації ЗВО

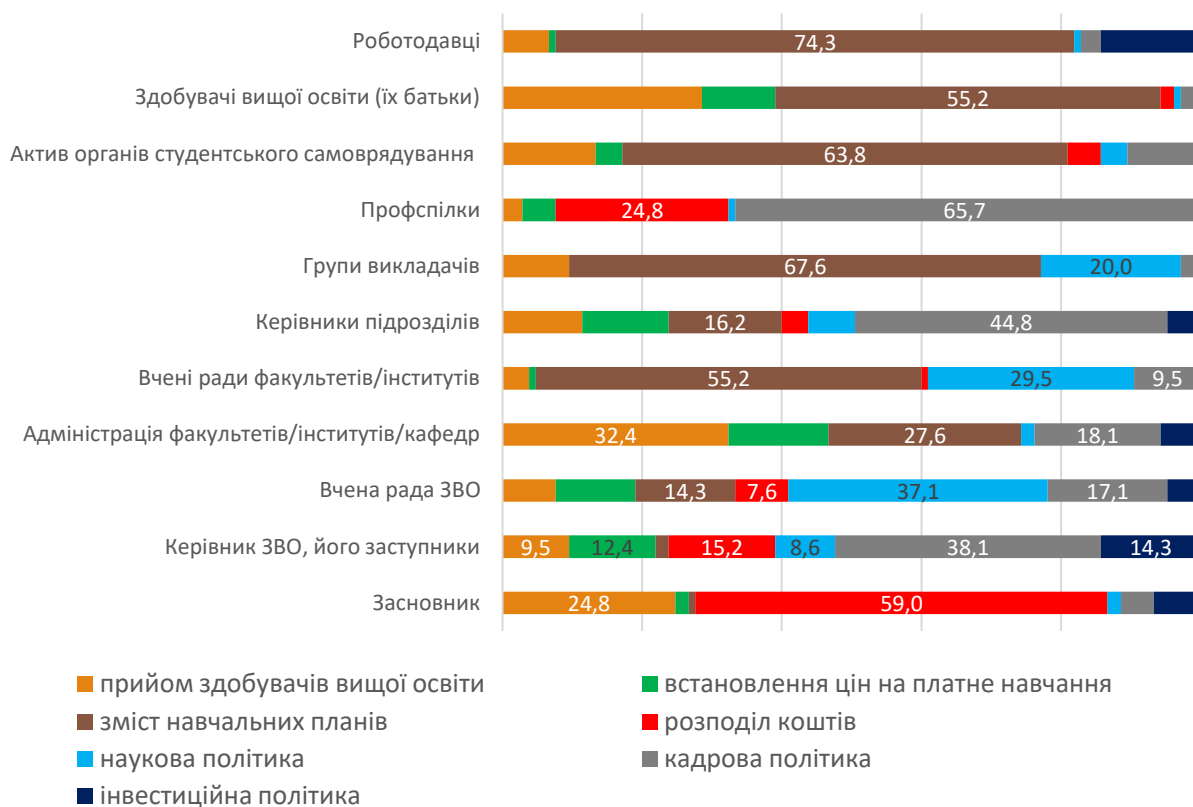

Рисунок 1.14 Заінтересанти, які найбільш суттєво впливають на аспекти діяльності закладів вищої освіти, % від кількості опитаних представників адміністрації державних та комунальних ЗВО

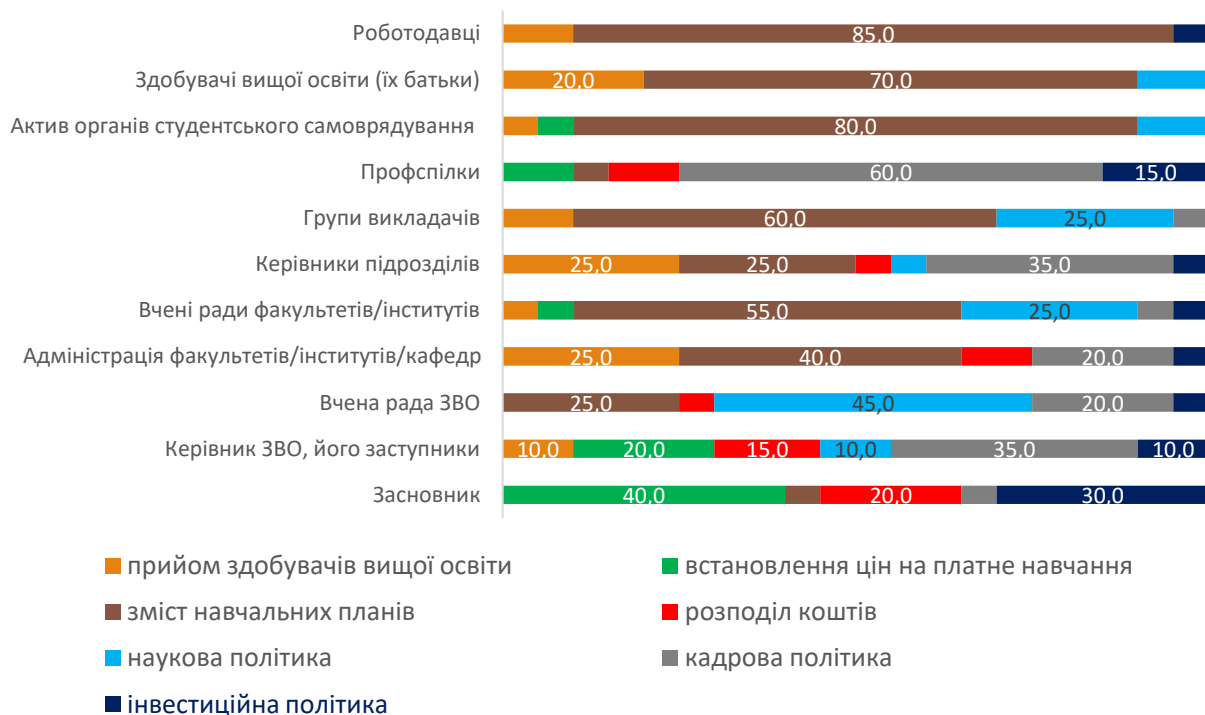

Рисунок 1.15 Заінтересанти, які найбільш суттєво впливають на аспекти діяльності закладів вищої освіти, % від кількості опитаних представників адміністрації приватних ЗВО

При порівнянні відмінностей ролі керівника ЗВО та його заступників на аспекти діяльності державних та комунальних (рис. 1.14) і приватних ЗВО (рис. 1.15) значних розбіжностей не виявлено. Значна відмінність спостерігалась в ролі засновника: в державних та комунальних ЗВО представниками адміністрації відзначено їх вплив на розподіл коштів (59,6% від кількості опитаних), в приватних ЗВО вплив спостерігався більшою мірою на встановлення цін на платне навчання (40 % від кількості опитаних) та на інвестиційну політику (30%).

Табл. 1.5 відображає основні аспекти поділу повноважень у ЗВО різних типів: які знаходяться серед лідерів консолідованого рейтингу-2023 (Топ 50); які займають високі й середні місця в консолідованому рейтингу-2023 (Топ 51-100); які займають місця у другій сотні консолідованого рейтингу-2023 (Топ 101+) та ті, які не ввійшли до рейтингу.

Результати опитування представників адміністрації ЗВО підтверджують вплив різних груп у прийнятті рішень у кожному ЗВО. Разом з тим керівники ЗВО та їх заступники мають більший вплив на кадрову та інвестиційну політику та розподіл коштів.

Керівники підрозділів в більшості ЗВО впливають на кадрову політику, встановлення цін на платне навчання, на зміст навчальних планів.

Важливу роль у вирішенні багатьох аспектів діяльності у їх ЗВО, на думку 30-41% опитаних представників адміністрації, відіграє Вчена рада ЗВО, особливо в питаннях визначення наукової політики.

Значний вплив на аспекти діяльності ЗВО мають роботодавці, вони беруть активну участь у визначенні змісту навчальних планів (70-81% опитаних так вважають), впливають на інвестиційну політику та на прийом здобувачів вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти також мають вплив на зміст навчальних планів (54-63% опитаних так вважають).

Засновники ЗВО мають відчутний вплив на розподіл коштів в ЗВО (50-57% опитаних так вважають), на прийом здобувачів вищої освіти (13-32% опитаних мають таку думку).

За більшістю аспектів та заінтересантів результати за групами ЗВО незначно відрізняються, що відповідає загальній ідеї про подібний характер організаційних структур ЗВО незалежно від їх рівня та статусу (див. табл. 1.5).

Тільки деякі показники в розрізі заінтересантів значно розрізняються за групами ЗВО. Так, представники адміністрації ЗВО, що знаходяться в Топ 50 та Топ 101+ відзначають помітно менший вплив Вченої ради ЗВО на прийом здобувачів вищої освіти та на інвестиційну політику. На зміст навчальних планів більший вплив у всіх ЗВО надають вчені ради факультетів/інститутів, групи викладачів, актив органів студентського самоврядування, здобувачі вищої освіти (їх батьки), роботодавці. Однак тільки в ЗВО Топ 101+ вплив вчених рад факультетів/інститутів, груп викладачів є меншим, а адміністрації факультетів/інститутів – більшим.

Таблиця 1.5 Вплив різних заінтересантів на діяльність ЗВО, у % від числа опитаних представників адміністрації ЗВО, якими обирався з запропонованого переліку один найбільш вагомий заінтересант

Тип ЗВО за місцем в консолідованому рейтингу-2023	Засновник	Керівник ЗВО, його заступники	Вчена рада ЗВО	Адміністрація факультетів/інститутів/кафедр	Вчені ради факультетів/інститутів	Керівники підрозділів	Групи викладачів	Профспілки	Актив органів студентського самоврядування	Здобувачі вищої освіти (їх батьки)	Роботодавці
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
на прийом здобувачів вищої освіти											
Топ 50 (37 ЗВО)	32,4	0,0	13,5	29,7	5,4	10,8	5,4	2,7	16,2	35,1	5,4
Топ 51-100 (30 ЗВО)	20,0	20,0	6,7	33,3	0,0	6,7	3,3	3,3	13,3	16,7	10,0
Топ 101+ (58 ЗВО)	13,8	10,3	1,7	31,0	5,2	19,0	15,5	1,7	8,6	27,6	6,9
на встановлення цін на платне навчання											
Топ 50 (37 ЗВО)	0,0	13,5	10,8	13,5	0,0	21,6	0,0	2,7	5,4	2,7	0,0
Топ 51-100 (30 ЗВО)	0,0	10,0	16,7	13,3	0,0	6,7	0,0	6,7	0,0	16,7	0,0
Топ 101+ (58 ЗВО)	17,2	15,5	5,2	10,3	3,4	5,2	0,0	6,9	5,2	8,6	1,7
на зміст навчальних планів											
Топ 50 (37 ЗВО)	2,7	0,0	10,8	24,3	62,2	5,4	78,4	0,0	67,6	54,1	73,0
Топ 51-100 (30 ЗВО)	0,0	0,0	16,7	23,3	63,3	13,3	70,0	0,0	53,3	63,3	70,0
Топ 101+ (58 ЗВО)	1,7	3,4	19,0	36,2	46,6	27,6	56,9	1,7	72,4	56,9	81,0
на розподіл коштів											
Топ 50 (37 ЗВО)	54,1	18,9	8,1	0,0	2,7	5,4	0,0	10,8	5,4	5,4	0,0
Топ 51-100 (30 ЗВО)	56,7	20,0	0,0	0,0	0,0	6,7	0,0	33,3	6,7	0,0	0,0
Топ 101+ (58 ЗВО)	50,0	10,3	10,3	3,4	0,0	1,7	0,0	24,1	1,7	0,0	0,0
на наукову політику											
Топ 50 (37 ЗВО)	2,7	8,1	40,5	2,7	27,0	5,4	13,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Топ 51-100 (30 ЗВО)	0,0	10,0	30,0	0,0	20,0	6,7	20,0	3,3	6,7	0,0	3,3
Топ 101+ (58 ЗВО)	1,7	8,6	41,4	1,7	34,5	6,9	25,9	0,0	6,9	5,2	0,0
на кадрову політику											
Топ 50 (37 ЗВО)	2,7	37,8	8,1	16,2	0,0	45,9	2,7	83,8	5,4	2,7	2,7
Топ 51-100 (30 ЗВО)	6,7	36,7	26,7	26,7	16,7	50,0	6,7	50,0	20,0	0,0	6,7
Топ 101+ (58 ЗВО)	5,2	37,9	19,0	15,5	8,6	37,9	1,7	60,3	3,4	1,7	0,0
на інвестиційну політику											
Топ 50 (37 ЗВО)	5,4	21,6	8,1	13,5	2,7	5,4	0,0	0,0	0,0	0,0	18,9
Топ 51-100 (30 ЗВО)	16,7	3,3	3,3	3,3	0,0	10,0	0,0	3,3	0,0	3,3	10,0
Топ 101+ (58 ЗВО)	10,3	13,8	3,4	1,7	1,7	1,7	0,0	5,2	1,7	0,0	10,3

1.4 ВНУТРІШНЯ СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ (УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ) ОСВІТИ В ЗВО

Забезпечення якості вищої освіти є вимогою сучасного суспільства та безперечним пріоритетом для академічної та державної політики в галузі освіти в Європі та інших розвинених країнах. На жаль, в Україні наявні непоодинокі порушення академічної доброчесності, надання неякісних освітніх послуг, відсутність взаємодії та довіри серед зацікавлених сторін.

Європейська система гарантування якості освіти базується на Європейських рекомендаціях і стандартах (ESG). Українська система якості освітніх послуг передбачає, що складовими системи забезпечення якості освіти є: внутрішня система забезпечення якості освіти закладів освіти, система зовнішнього забезпечення якості освіти, система забезпечення якості діяльності органів державного управління та установ, що здійснюють зовнішній вплив на забезпечення якості освіти.

У 2018 році Міжнародна організація зі стандартизації (ISO) випустила ISO 21001:2018 під назвою «Освітні організації. Системи менеджменту для освітніх організацій. Вимоги та посібник із застосування».

На відміну від ESG, які вимагають концепцію забезпечення якості, що повинна бути реалізована на основі відповідних структур і процесів без зазначення того, як розробляти, втілювати, контролювати та переглядати цю концепцію, у міжнародному стандарті ISO 21001 подано детальні вимоги до того, як заклад освіти може керувати кожним із перерахованих етапів протягом усієї своєї діяльності.

Стандарт ISO 21001 дозволяє ЗВО продемонструвати свою здатність підтримувати набуття та розвиток компетентності через викладання, навчання або дослідження; має на меті підвищити задоволеність здобувачів вищої освіти, інших бенефіціарів та персоналу шляхом ефективного застосування системи управління освітніми організаціями (Educational Organisations Management System, EOMS), включаючи процеси вдосконалення системи та забезпечення відповідності вимогам здобувачів вищої освіти та інших бенефіціарів.

Застосування підходів ISO може трансформувати процеси експертної оцінки, що використовуються при акредитації ЗВО, оскільки система ISO може забезпечити перевагу швидшої та більш надійної сертифікації якості.

У європейському контексті ISO 21001 розглядається як потенційний інструмент для визначення необхідної системи забезпечення якості стандартів та рекомендацій із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG).

Досвід ЗВО на сьогодні з ISO 9001 відображає співіснування ISO та акредитації. ISO 9001 є додатковою сертифікацією якості, яку самостійно шукають або потребують окремі ЗВО. Включення ж необхідних сертифікатів ISO 21001 в практику діяльності ЗВО, в процедуру акредитації дозволить НАЗЯВО та ДСЯО розвантажити нагляд ЗВО, бо він буде здійснюватися

нейтральною третьою стороною.

Всі підходи до систем забезпечення якості вищої освіти орієнтують на запровадження сучасних стандартизованих моделей управління ЗВО, націлених на підвищення результативності управлінських процесів, стимулювання сталого розвитку організації, досягнення прозорості в менеджменті ЗВО, підвищення його конкурентоспроможності тощо.

Всі опитані заклади вищої освіти мають внутрішню систему управління якістю відповідно до законодавства. Проте не всі представники адміністрації ЗВО розуміють, що внутрішня система управління якістю не може існувати лише у форматі ISO, у вітчизняних ЗВО сертифікація у форматі ISO існує паралельно з процедурою акредитаційного самоаналізу від НАЗЯВО (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 Наявність в опитаних ЗВО внутрішньої системи забезпечення якості освіти чи системи управління якістю освіти

Вид внутрішньої системи управління якістю	Кількість ЗВО	в тому числі	
		державні та комунальні	приватні
у форматі ISO	15	15	0
в іншому форматі	80	66	14
в ISO та інших форматах	15	12	3
Разом	110	93	17

Наявність сертифікатів за стандартом ISO 9001 засвідчує ефективність запровадження сучасних стандартизованих моделей управління організацією. Тому однією з цілей опитування було з'ясування того, яка частка ЗВО вже здійснила подібну сертифікацію. Результати опитування засвідчують, що лише 30 закладів (27,3% від загальної кількості ЗВО учасників опитування) мають такі сертифікати, серед державних і комунальних ЗВО відсоток сертифікованих дещо вище – становить 29% (табл. 1.7).

Таблиця 1.7 Кількість ЗВО, сертифікованих за стандартом ISO 9001 (за даними онлайн-опитування)

Стан сертифікації	Кількість ЗВО	в тому числі	
		державні та комунальні	приватні
не сертифіковані	80	66	14
Сертифіковані	30	27	3
Разом	110	93	17

Варто зазначити, що з 30 закладів, що мають сертифікати якості, 27 є державними, 3 – приватними. Якщо ж аналізувати ситуацію у розрізі спеціалізації ЗВО, то найбільш активними виявилися технічні та медичні заклади (сертифікацію пройшли 43,3% та 23,3% від опитаних закладів відповідно). Натомість лише 13,3 % класичних та педагогічних університетів можуть «похвалитися» пройденою сертифікацією (табл. 1.8).

Таблиця 1.8 Перелік та відомча належність ЗВО, сертифікованих за стандартом ISO 9001 (за даними онлайн-опитування)

№ з/п	Назва ЗВО	Відомча належність
1.	Вищий навчальний заклад "Університет економіки та права "КРОК""	Недержавний заклад
2.	ДВНЗ "Приазовський державний технічний університет"	МОН України
3.	Державний торговельно-економічний університет	МОН України
4.	Державний університет "Житомирська політехніка"	МОН України
5.	Запорізький державний медичний університет	МОЗ України
6.	Київський національний університет будівництва і архітектури	МОН України
7.	Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького	МОН України
8.	Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського	МОН України
9.	Національний авіаційний університет	МОН України
10.	Національний медичний університет імені О.О. Богомольця	МОЗ України
11.	Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"	МОН України
12.	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»	МОН України
13.	Національний університет "Одеська морська академія"	МОН України
14.	Національний університет "Острозька академія"	МОН України
15.	Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"	МОН України
16.	Національний університет "Чернігівська політехніка"	МОН України
17.	Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика	МОЗ України
18.	Національний фармацевтичний університет	МОЗ України
19.	Одеський державний аграрний університет	МОН України
20.	Одеський національний медичний університет	МОЗ України
21.	Одеський національний технологічний університет	МОН України
22.	ПЗВО "Міжнародний європейський університет"	Недержавний заклад
23.	Полтавський університет економіки і торгівлі	Недержавний заклад
24.	Придніпровська державна академія будівництва та архітектури	МОН України
25.	Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного	МОН України
26.	Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського	МОЗ України
27.	Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя	МОН України
28.	Українська інженерно-педагогічна академія	МОН України
29.	Харківський національний медичний університет	МОЗ України
30.	Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	МОН України

З 17 закладів, що мають сертифікати міжнародної акредитації, 12 є державними, 5 – приватними (табл. 1.9).

Таблиця 1.9 Кількість ЗВО, що мають сертифікат міжнародної акредитації (за даними онлайн-опитування)

Стан сертифікації	Кількість ЗВО	в тому числі	
		державні та комунальні	приватні
не сертифіковані	93	81	12
Сертифіковані	17	12	5
Разом	110	93	17

Якщо ж аналізувати ситуацію у розрізі спеціалізації ЗВО, то найбільш активними виявилися медичні, технічні та аграрні заклади (сертифікацію пройшли 35,3%, 23,5% та 17,6 % від опитаних закладів відповідно) (табл. 1.10).

Таблиця 1.10 Перелік та відомча належність ЗВО, що мають сертифікати міжнародної акредитації (за даними онлайн-опитування)

№ з/п	Назва ЗВО	Відомча належність
1.	Білоцерківський національний аграрний університет	МОН України
2.	Державний торговельно-економічний університет	МОН України
3.	Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II	Недержавний заклад
4.	Запорізький державний медичний університет	МОЗ України
5.	Київський медичний університет	Недержавний заклад
6.	Київський національний університет будівництва і архітектури	МОН України
7.	Національний університет "Одеська морська академія"	МОН України
8.	Національний університет "Чернігівська політехніка"	МОН України
9.	Національний фармацевтичний університет	МОЗ України
10.	Одеський національний медичний університет	МОЗ України
11.	ПЗВО "Міжнародний європейський університет"	Недержавний заклад
12.	Приватний вищий навчальний заклад-інститут "Українсько-американський університет Конкордія"	Недержавний заклад
13.	Приватний заклад вищої освіти "Харківський інститут медицини та біомедичних наук"	Недержавний заклад
14.	Сумський національний аграрний університет	МОН України
15.	Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного	МОН України
16.	Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя	МОН України
17.	Харківський національний медичний університет	МОЗ України

Ліва частина опитаних ЗВО проходила сертифікацію ISO 9001 у 2011–2022 роках. Прагнення з'ясувати переваги від стандартизації дало можливість побачити, що 60% з ЗВО, які сертифіковані за стандартом ISO 9001, визнають їх суттєвими, а 40% зазначають про деякі переваги, негативні відповіді були відсутні (рис. 1.16).

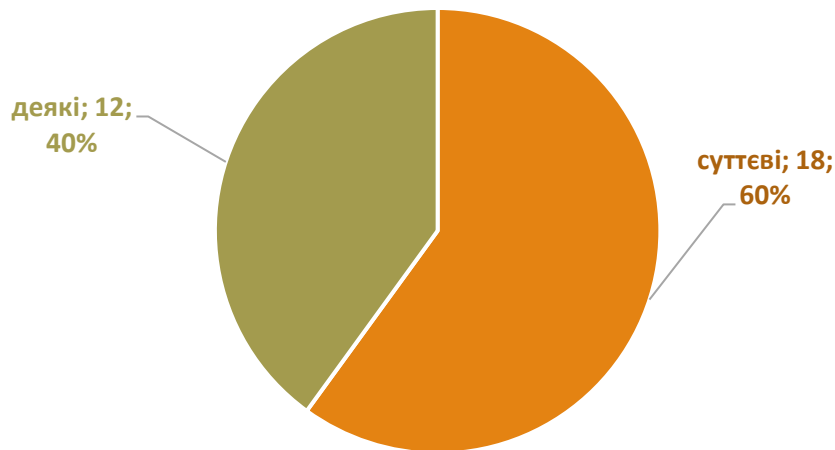

Рисунок 1.16 Розподіл ЗВО за наявністю переваг від впровадження стандартизації за ISO 9001, у % від кількості опитаних ЗВО, які сертифіковані за стандартом ISO 9001

Впровадження ISO 9001 в ЗВО вимагало достатньо значної кількості часу, потребувало ретельно прорахованих кроків, щоб в перспективі отримати максимальну вигоду від використання ISO 9001. Більше половини ЗВО, які були сертифіковані, витратили на розгортання стандарту ISO 9001 від 6 місяців до двох років, третина ЗВО «впорались» за 6 місяців (рис. 1.17).

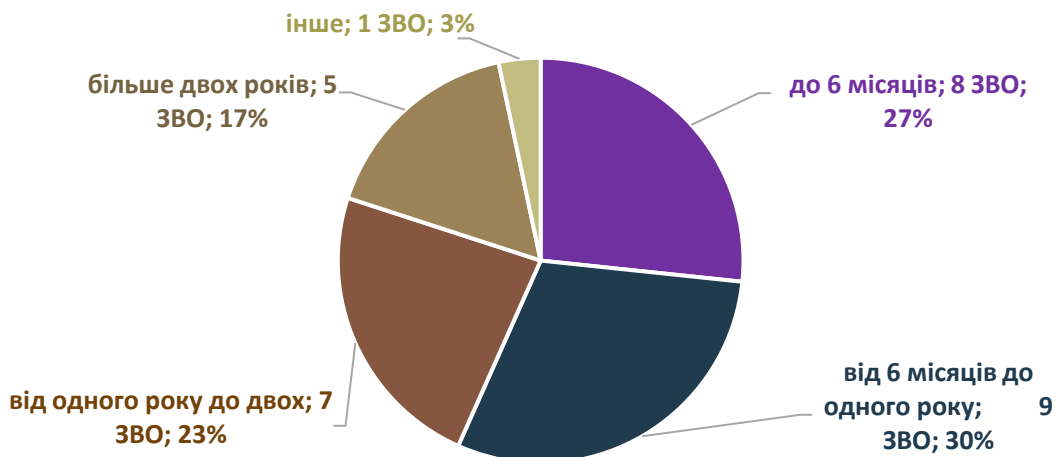

Рисунок 1.17 Розподіл ЗВО за часом, що був використаний для розгортання стандарту ISO 9001, у % від кількості опитаних ЗВО, які сертифіковані за стандартом ISO 9001

Послугами сторонніх консультантів для розгортання стандарту ISO 9001 користувалось 57% ЗВО, які пройшли сертифікацію (рис. 1.18).

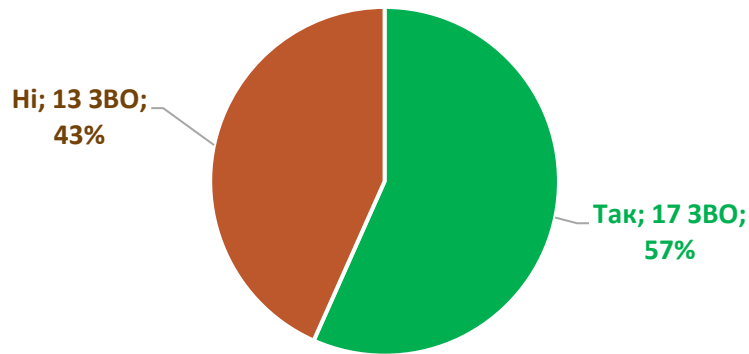

Рисунок 1.18 Використання консультантів для розгортання стандарту ISO 9001 в ЗВО, у % від кількості опитаних ЗВО, які сертифіковані за стандартом ISO 9001

У майбутньому для розгортання стандарту ISO 21001 скористатись послугами сторонніх консультантів та/або направити на відповідне навчання працівників ЗВО планує 72% опитаних представників адміністрації закладів вищої освіти (рис. 1.19).

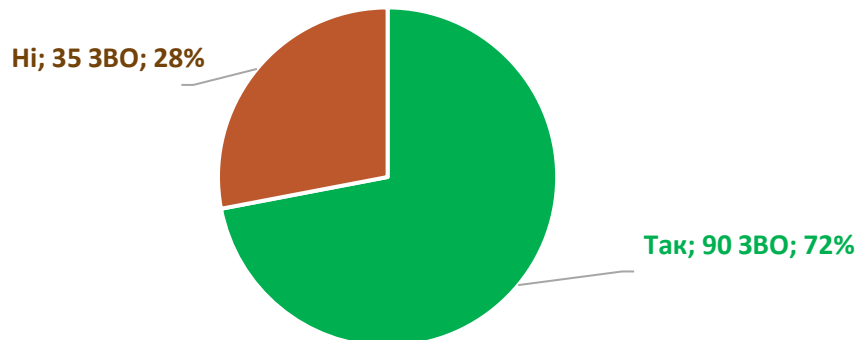

Рисунок 1.19 Планування ЗВО в майбутньому скористатись послугами сторонніх консультантів та/або направити на відповідне навчання працівників ЗВО для розгортання стандарту ISO 21001, у % від загальної кількості опитаних ЗВО

Половина ЗВО, які мають сертифікати ISO 9001, планують впровадження міжнародного стандарту ISO 21001 в тривалій перспективі; не впевнені у потребі впровадження міжнародного стандарту ISO 21001 – 34 % опитаних представників адміністрації ЗВО, які сертифіковані за стандартом ISO 9001; негативні відповіді, що заперечують впровадження стандарту ISO 21001 – відсутні (рис. 1.20).

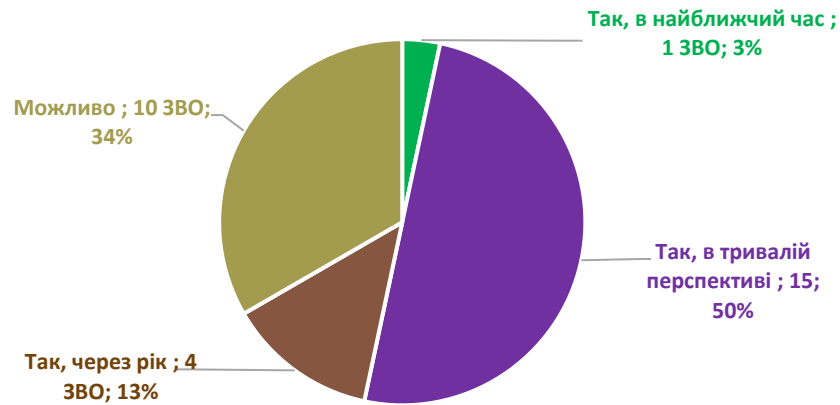

Рисунок 1.20 Планування впровадження міжнародного стандарту ISO 21001 «Освітні організації. Системи менеджменту для освітніх організацій. Вимоги та посібник із застосування» в ЗВО (у % від кількості опитаних ЗВО, які сертифіковані за стандартом ISO 9001)

Серед всіх опитаних 52% представників адміністрації ЗВО планують у своїх ЗВО впровадження міжнародного стандарту ISO 21001 через рік та в тривалій перспективі, серед приватних ЗВО цей відсоток вище (55%) і відповіді за запереченням планування впровадження міжнародного стандарту ISO 21001 відсутні, натомість серед державних і комунальних ЗВО – 2,9% не зацікавлені у впровадженні ISO 21001 (табл. 1.11).

Таблиця 1.11 Планування впровадження міжнародного стандарту ISO 21001, у % від кількості опитаних ЗВО

Варіанти відповідей	В цілому по сукупності опитаних	в тому числі	
		державні та комунальні	приватні
Так, в найближчий час	5,6	5,7	5,0
Так, через рік	11,2	11,4	10,0
Так, в тривалій перспективі	40,8	40,0	45,0
Можливо	40,0	40,0	40,0
Ні	2,4	2,9	0,0
Разом	100	100,0	100

Заклади вищої освіти, що знаходяться в Топ 50, є більш активними в питаннях впровадження міжнародного стандарту ISO 21001 – в найближчий час та через рік планують впровадження 21,6% опитаних представників адміністрації.

ЗВО, що увійшли в Топ 51-100 та Топ 101+, мають більш пролонговані в часі терміни впровадження стандарту ISO 21001 (табл. 1.12).

Таблиця 1.12 Терміни планування впровадження міжнародного стандарту ISO 21001 за групами ЗВО (у відсотках від кількості опитаних представників адміністрації ЗВО)

Тип ЗВО за місцем в консолідованому рейтингу-2023	Плановані терміни впровадження				
	в найближчий час	через рік	в тривалій перспективі	можливо	ні
Топ 50 (37 ЗВО)	5,4	16,2	32,4	43,2	2,7
Топ 51-100 (30 ЗВО)	6,7	6,7	46,7	36,7	3,3
Топ 101+ (58 ЗВО)	5,2	10,3	43,1	39,7	5,2

Певний інтерес становлять відповіді на питання щодо причин, які перешкоджають та/або гальмують впровадження ISO 21001 у ЗВО.

Підсумовуючи результати опитування представників адміністрації ЗВО по блоку питань, що стосувався впровадження ISO 21001, наведемо зведену діаграму, що відображає ранжування значимості окремих чинників (рис. 1.21).

Більше половини опитаних згодні та майже згодні (56,8%) з тим, що наявність чинної системи акредитації, необов'язковість введення ISO, гальмують процес впровадження ISO 21001 у ЗВО. Трохи менше половини (згодні і майже згодні – 49,6%) вважають, що на перешкоді впровадження ISO 21001 у ЗВО стають нестача ресурсів (кадрових, фінансових) у закладах вищої освіти.

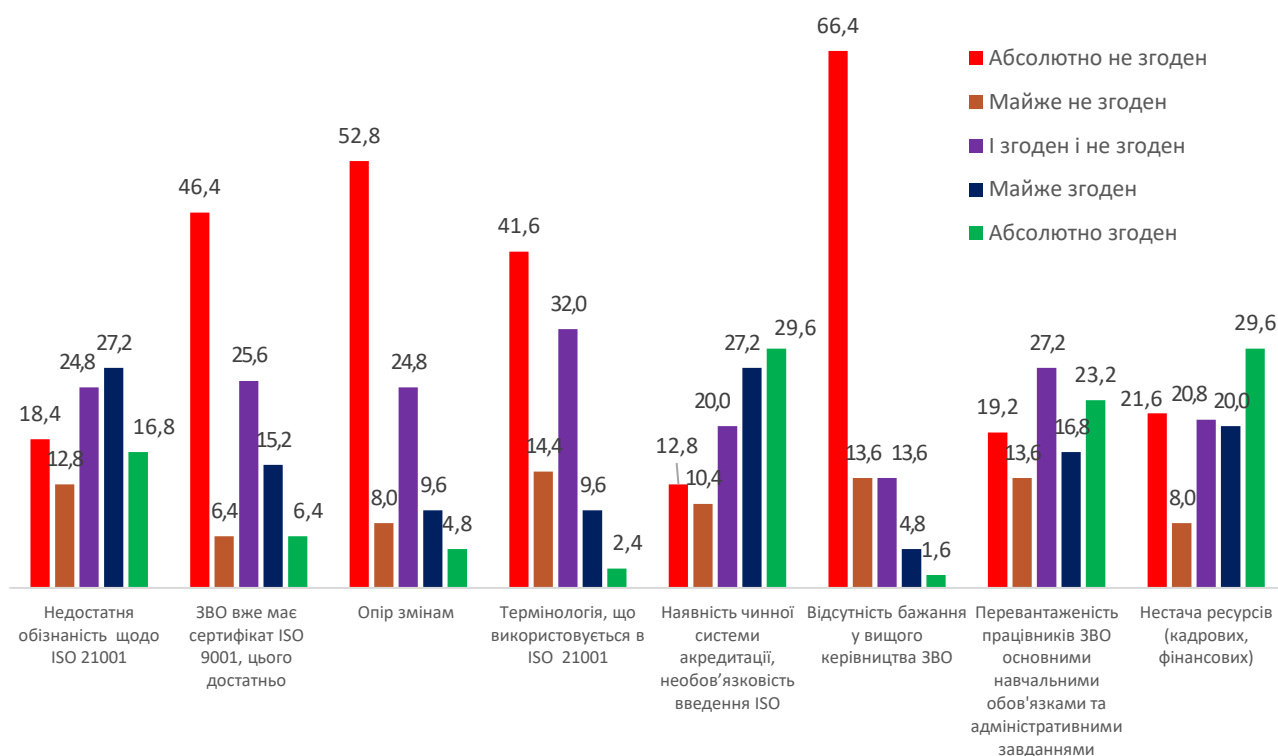

Рисунок 1.21 Оцінка важливості питань, які перешкоджають та/або гальмують впровадження ISO 21001 у ЗВО (у % від загальної кількості опитаних представників адміністрації ЗВО)

Відповідно 44% та 40% опитаних представників адміністрації ЗВО впевнені, що недостатня обізнаність щодо ISO 21001 та перевантаженість працівників ЗВО

основними навчальними обов'язками та адміністративними завданнями також перешкоджає впровадженню ISO 21001 у ЗВО.

Аналіз розподілу відповідей показує, що представники адміністрації ЗВО більшою мірою заперечують такі причини перешкоджання впровадження ISO 21001 в ЗВО як відсутність бажання у вищого керівництва ЗВО (абсолютно не згодні і майже не згодні – 80%), опір змінам (абсолютно не згодні і майже не згодні – 60,8%), незнання термінології, що використовується в ISO 21001 (абсолютно не згодні і майже не згодні – 56%) та факт, що ЗВО вже має сертифікат ISO 9001 і цього достатньо (абсолютно не згодні і майже не згодні – 52,8%).

Таким чином, можемо зазначити, що серед найбільш важливих чинників, що перешкоджають впровадженню ISO 21001, представники адміністрації ЗВО вбачають наявність чинної системи акредитації, необов'язковість введення ISO та перевантаженість працівників ЗВО основними навчальними обов'язками та адміністративними завданнями (див. рис. 1.20).

Важливим елементом опитування було з'ясування елементів та процесів, притаманних внутрішній системі забезпечення якості вищої освіти ЗВО. Так, лише в у 85,7 % опитаних представників закладів для цього створений спеціальний підрозділ, що координує діяльність із забезпечення якості вищої освіти, у приватних ЗВО 25% учасників опитування зазначили, що такого підрозділу в них немає (рис. 1.22).

Рисунок 1.22 Елементи та процеси, які притаманні внутрішній системі забезпечення якості вищої освіти ЗВО, їх частка у відповідях множинного вибору представників адміністрації ЗВО, %

Проте діяльність з періодичного перегляду/модернізації освітніх програм/навчальних дисциплін на основі аналізу результатів опитування здобувачів вищої освіти, залучення роботодавців у розробку процесу нових/модернізацію освітніх програм, щорічний моніторинг освітніх програм здійснюється у всіх приватних ЗВО.

Крім того, Положення про забезпечення якості вищої освіти також наявне у всіх приватних ЗВО, на відміну від державних і комунальних – в них 94,3 % опитаних зазначили, що таке Положення є.

У приватних ЗВО не є розповсюдженою практика функціонування рад/комітетів із забезпечення якості вищої освіти на рівні ЗВО та на рівні факультетів / інститутів (відповідно лише 45 % та 15% опитаних заявили про їх наявність). У державних та комунальних ЗВО ради/комітети із забезпечення якості вищої освіти на рівні ЗВО та на рівні факультетів/інститутів більш розповсюджені (відповідно 65 % та 47% опитаних на це вказали).

Притаманним всім ЗВО є залучення студентів у процес розробки нових / модернізацію освітніх програм (95% опитаних це підтвердили).

Серед інших елементів та процесів, які притаманні внутрішній системі забезпечення якості вищої освіти ЗВО, 5% опитаних представників адміністрації ЗВО зазначили: проведення перед- і постакредитаційних процедур; реалізація системи опитувань кожного семестру; робота дорадчого органу Ради роботодавців; участь випускників у моніторингу освітніх програм та залучення їх до освітнього процесу, до акредитації освітніх програм тощо; самооцінювання освітніх програм; залучення всіх стейкхолдерів до надання фідбеку на освітні програми та внесення в них змін; різноспрямовані опитування та рейтингування НПП та ін.

Майже всім закладам вищої освіти, що знаходяться в Топ 50, притаманна наявність всіх зазначених в опитуванні елементів та процесів внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти ЗВО (табл. 1.13).

Таблиця 1.13 Елементи та процеси, які притаманні внутрішній системі забезпечення якості вищої освіти ЗВО, їх частка у відповідях множинного вибору представників адміністрації по групам ЗВО, %

Тип ЗВО за місцем в консолідованому рейтингу-2023	Періодичний перегляд / модернізація освітніх програм / навчальних дисциплін на основі аналізу результатів опитування здобувачів вищої освіти	Залучення роботодавців у розробку процесу нових / модернізацію освітніх програм	Положення про забезпечення якості вищої освіти	Залучення студентів у процес розробки нових / модернізацію освітніх програм	Щорічний моніторинг освітніх програм	Періодичний перегляд / модернізація освітніх програм / навчальних дисциплін на основі аналізу результатів навчання здобувачів вищої освіти	Спеціальний підрозділ ЗВО, що координує діяльність із забезпечення якості вищої освіти	Рада / Комітет із забезпечення якості вищої освіти на рівні ЗВО	Рада / комітети із забезпечення якості вищої освіти на рівні факультетів / інститутів
Топ 50 (37 ЗВО)	100,0	94,6	97,3	97,3	97,3	94,6	97,3	73,0	59,5
Топ 51-100 (30 ЗВО)	100,0	93,3	93,3	93,3	90,0	90,0	83,3	53,3	40,0
Топ 101+ (58 ЗВО)	96,6	100,0	94,8	94,8	94,8	84,5	79,3	50,0	27,6

Як показали результати опитування, найбільш розповсюдженими форматами оцінювання, які були реалізовані в рамках системи оцінювання якості освіти у ЗВО, були опитування здобувачів вищої освіти (98,1% представників адміністрації ЗВО це відзначили), оцінка задоволеності здобувачів вищої освіти навчанням в ЗВО (97,1%), опитування роботодавців щодо рівня професійної підготовки випускників (91,4%), оцінки здобувачів вищої освіти на іспитах (88,6%), проведення студентських олімпіад (81,9%) – див. рис. 1.23.

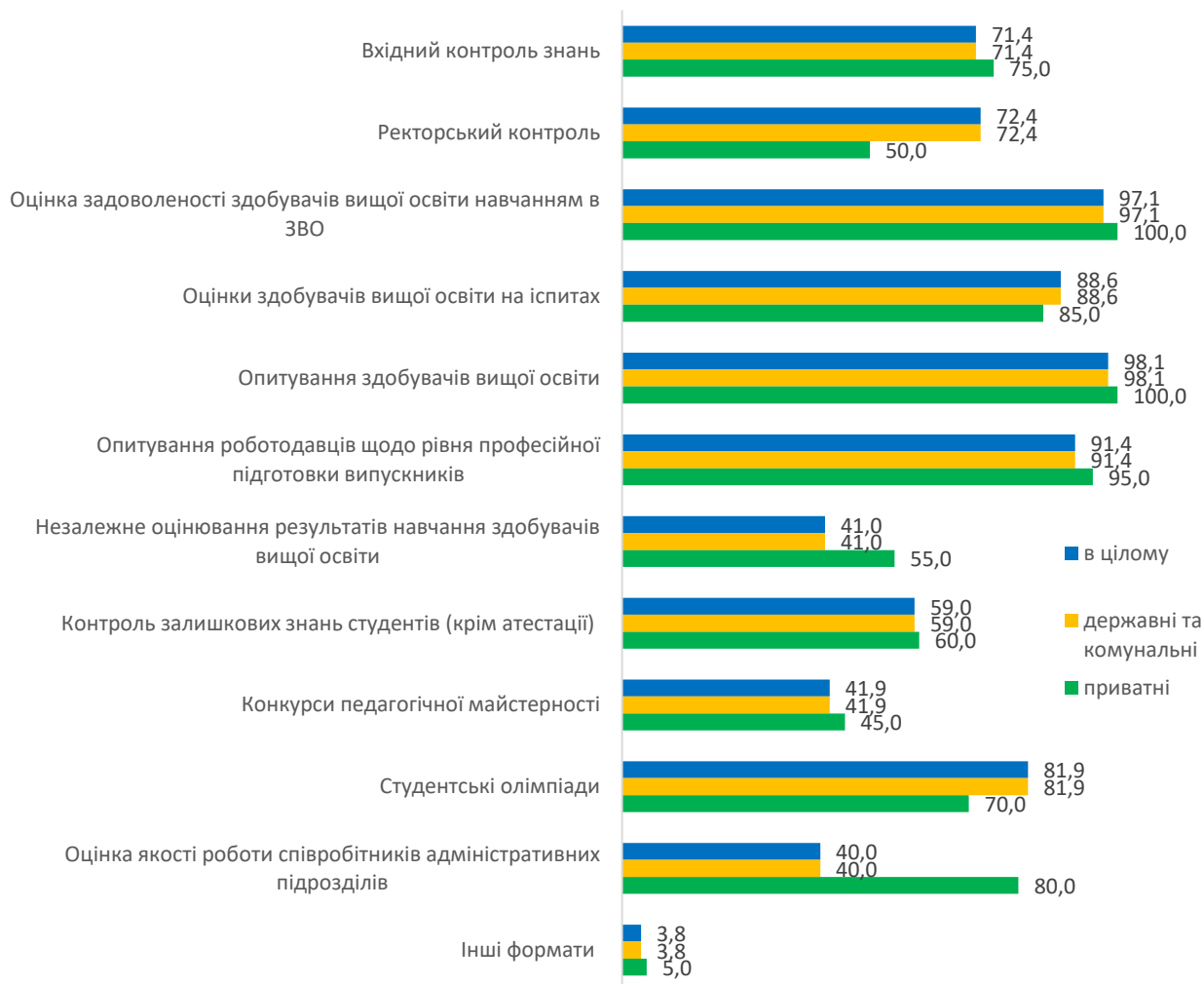

Рисунок 1.23 Перелік форматів оцінювання, які були реалізовані в рамках системи оцінювання якості освіти у ЗВО, їх частка у відповідях множинного вибору представників адміністрації ЗВО, %

Доволі значною часткою закладів практикуються, за результатами опитування представників адміністрації ЗВО, такі формати оцінювання як вхідний контроль знань (71,4%), ректорський контроль (72,4%), контроль залишкових знань студентів (59%).

Щодо доцільності використання в ЗВО ректорського контролю та контролю залишкових знань, є певний сумнів, як з точки зору методики, так і реальної об'єктивності цих робіт.

Набагато менш популярними (притаманними менше половини всіх опитаних ЗВО) були такі формати оцінювання як незалежне оцінювання

результатів навчання здобувачів вищої освіти (41%), конкурси педагогічної майстерності (41,9%), оцінка якості роботи співробітників адміністративних підрозділів (40%).

Проте оцінка якості роботи співробітників адміністративних підрозділів у приватних ЗВО більш розповсюджена, ніж в державних і комунальних (відповідно 80% та 40% опитаних про це зазначили).

Серед інших форматів в рамках системи оцінювання якості освіти у ЗВО, 3,8 % опитаних представників адміністрації ЗВО назвали: конкурси «Кращі імена» за видами діяльності; рейтингове оцінювання НПП (оцінювання діяльності викладача завідувачем кафедри за поточний навчальний рік; оцінювання діяльності викладача колегами за поточний навчальний рік тощо); рейтинг кафедр та структурних підрозділів, багаторівневий моніторинг за напрямками тощо; рейтинг здобувачів вищої освіти; заходи академічної доброчесності; реалізація права на академічну мобільність та ін.

Більшість закладів вищої освіти, що знаходяться в Топ 50, використовують різноманітнішу палітру форматів оцінювання в рамках системи якості освіти, ніж інші групи ЗВО, зокрема студентські олімпіади проводять майже 92 % опитаних, контроль залишкових знань студентів (крім атестації) – майже 46% опитаних (табл. 1.14).

Таблиця 1.14 Перелік форматів оцінювання, які були реалізовані в рамках системи оцінювання якості освіти у ЗВО, їх частка у відповідях множинного вибору представників адміністрації по групам ЗВО, %

Тип ЗВО за місцем в консолідованому рейтингу-2023	Вхідний контроль знань	Ректорський контроль	Оцінка задоволеності здобувачів вищої освіти навчанням в ЗВО	Оцінки здобувачів вищої освіти на іспитах	Опитування здобувачів вищої освіти	Опитування роботодавців щодо рівня професійної підготовки випускників	Незалежне оцінювання результатів навчання здобувачів	Контроль залишкових знань студентів (крім атестації)	Конкурси педагогічної майстерності	Студентські олімпіади	Оцінка якості роботи співробітників адміністративних підрозділів
Топ 50 (37 ЗВО)	70,3	75,7	97,3	91,9	100,0	83,8	48,6	64,9	45,9	91,9	40,5
Топ 51-100 (30 ЗВО)	66,7	76,7	96,7	96,7	96,7	100,0	36,7	63,3	46,7	80,0	33,3
Топ 101+ (58 ЗВО)	75,9	60,3	98,3	81,0	98,3	93,1	43,1	53,4	37,9	72,4	56,9

На першому місці серед чинників, які гальмують процес удосконалення якості вищої освіти у ЗВО, і найбільш негативно впливають на організацію освітнього процесу, 53,6 % опитаних респондентів (представників адміністрації ЗВО) відзначили високий рівень навантаження науково-педагогічних працівників, причому в приватних ЗВО навантаження на науково-педагогічних працівників вище (такої думки дотримуються 75% опитаних представників адміністрації приватних ЗВО); на другому – 32,8 % опитаних відзначили брак мотивації у здобувачів вищої освіти (у приватних ЗВО цей чинник відзначило 45% опитаних); на третьому – брак мотивації у науково-педагогічних працівників (20% опитаних) (рис. 1.24).

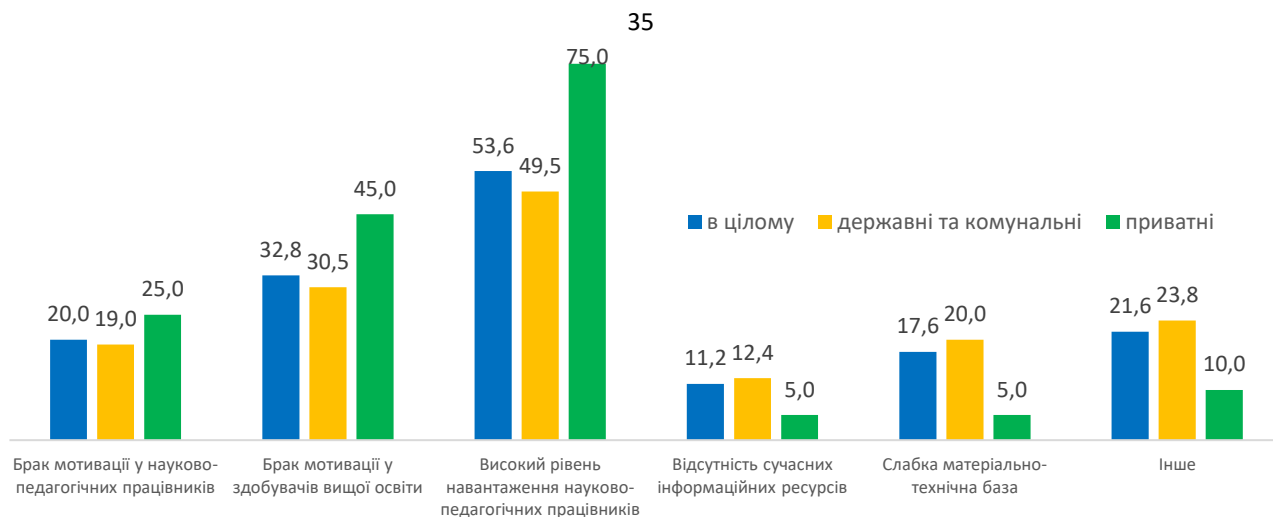

Рисунок 1.24 Чинники, які гальмують процес удосконалення якості вищої освіти у ЗВО, їх частка у відповідях множинного вибору представників адміністрації ЗВО, %

Слабка матеріально-технічна база як чинник, що гальмує процес удосконалення якості вищої освіти у ЗВО, була обрана 17,6% опитаних. Відсутність сучасних інформаційних ресурсів уповільнює процес удосконалення якості вищої освіти у 11,2% опитаних представників адміністрації ЗВО. У приватних ЗВО ці два чинники майже відсутні, лише 5% опитаних представників адміністрації приватних ЗВО їх відзначило. Близько 12% опитаних відзначили такі чинники як: військові дії; російська агресія; воєнний стан, пандемія; релокація; частина матеріально-технічної бази пошкоджена під час ракетного обстрілу; недостатність нормативно-правового забезпечення; відсутність запиту суспільства; недостатнє фінансування тощо. 10% опитаних, зазначили, що удосконалення якості освіти у ЗВО є постійним, гальмівних складових немає.

Серед релокованих ЗВО 55,6 % опитаних представників адміністрації ЗВО на першому місці відзначили високий рівень навантаження науково-педагогічних працівників, на другому (38,9 % опитаних) відзначили брак мотивації у здобувачів вищої освіти; на третьому – брак мотивації у науково-педагогічних працівників (33,3% опитаних), та інші фактори, пов'язані зі становищем релокації даних ЗВО, їх матеріальним станом внаслідок збройної агресії російської федерації (рис. 1.25).

Рисунок 1.25 Чинники, які гальмують процес удосконалення якості вищої освіти у релокованих ЗВО, їх частка у відповідях множинного вибору представників адміністрації ЗВО, %

Майже третина опитаних представників адміністрації закладів вищої освіти, що знаходяться в Топ 50 (29,7 %), визнають гальмівним чинником слабку матеріальну базу ЗВО, інші можливі гальмівні чинники цієї групи ЗВО менш притаманні, ніж закладам вищої освіти, що знаходяться в Топ 51-100, Топ 101+, крім чинника «брак мотивації у науково-педагогічних працівників», який трохи вищий у групі Топ 51-100 (табл. 1.15).

Таблиця 1.15 Чинники, які гальмують процес удосконалення якості вищої освіти у ЗВО, їх частка у відповідях множинного вибору представників адміністрації по групам ЗВО, %

Тип ЗВО за місцем в консолідованому рейтингу-2023	Брак мотивації у науково-педагогічних працівників	Брак мотивації у здобувачів вищої освіти	Високий рівень навантаження науково-педагогічних працівників	Відсутність сучасних інформаційних ресурсів	Слабка матеріально-технічна база	Інше
Топ 50 (37 ЗВО)	18,9	27,0	48,6	10,8	29,7	21,6
Топ 51-100 (30 ЗВО)	13,3	36,7	60,0	10,0	13,3	23,3
Топ 101+ (58 ЗВО)	24,1	34,5	53,4	12,1	12,1	20,7

Такий чинник, як високий рівень навантаження науково-педагогічних працівників є більш вагомими та гальмуючим процес удосконалення якості освіти, простежується у закладах вищої освіти, які входять до групи Топ 51-100 консолідованого рейтингу ЗВО.

1.5 ХАРАКТЕРИСТИКА НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ЗВО ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ЗМІН

Виходячи з отриманих даних онлайн-опитування можна відзначити, що заклади вищої освіти користуються різноманітними джерелами інформації для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо розвитку ЗВО (про це в середньому за видами джерел зазначали 70-100 % представників адміністрації ЗВО, що взяли участь в опитуванні). До таких джерел вони віднесли: результати опитувань здобувачів вищої освіти (97,1% відповідей представників адміністрації державних та комунальних ЗВО, 100% – приватних ЗВО); вітчизняні, міжнародні рейтинги університетів (89,5% – державні та комунальні ЗВО, 70% – приватні ЗВО); річний звіт/звіт ЗВО про якість освіти (86,7% – державні та комунальні ЗВО, 100% – приватні ЗВО); результати оцінювання викладачів здобувачами вищої освіти (86,7% – державні та комунальні ЗВО, 100% – приватні ЗВО); звіти керівників структурних підрозділів (85,7% – державні та комунальні ЗВО, 85% – приватні ЗВО); результати перевірок державними органами (84,8% – державні та комунальні ЗВО, 70% – приватні ЗВО); звіт самооцінювання (75,2% – державні та комунальні ЗВО, 90% – приватні ЗВО).

Також більшість опитаних представників державних та комунальних ЗВО (88,6%) задекларувало, що вони беруть до уваги звіти робочих та дорадчо-

консультативних органів ЗВО, у приватних ЗВО використання цих звітів не є розповсюдженим (20% опитаних представників адміністрації про це зазначили).

Менш затребуваними джерелами інформації, що використовуються для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо розвитку ЗВО були звіти про прийом та/або вибуття контингенту (68,6% – державні та комунальні ЗВО, 70% – приватні ЗВО); звіти органів студентських органів самоврядування (63,8% – державні та комунальні ЗВО, 65% – приватні ЗВО).

Майже 11 % представників адміністрації державних та комунальних ЗВО вказали на інші джерела інформації, що використовуються для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо розвитку ЗВО, серед яких: нормативні документи МОН, НАЗЯВО; стратегії розвитку регіонів та ін. (рис. 1.26).

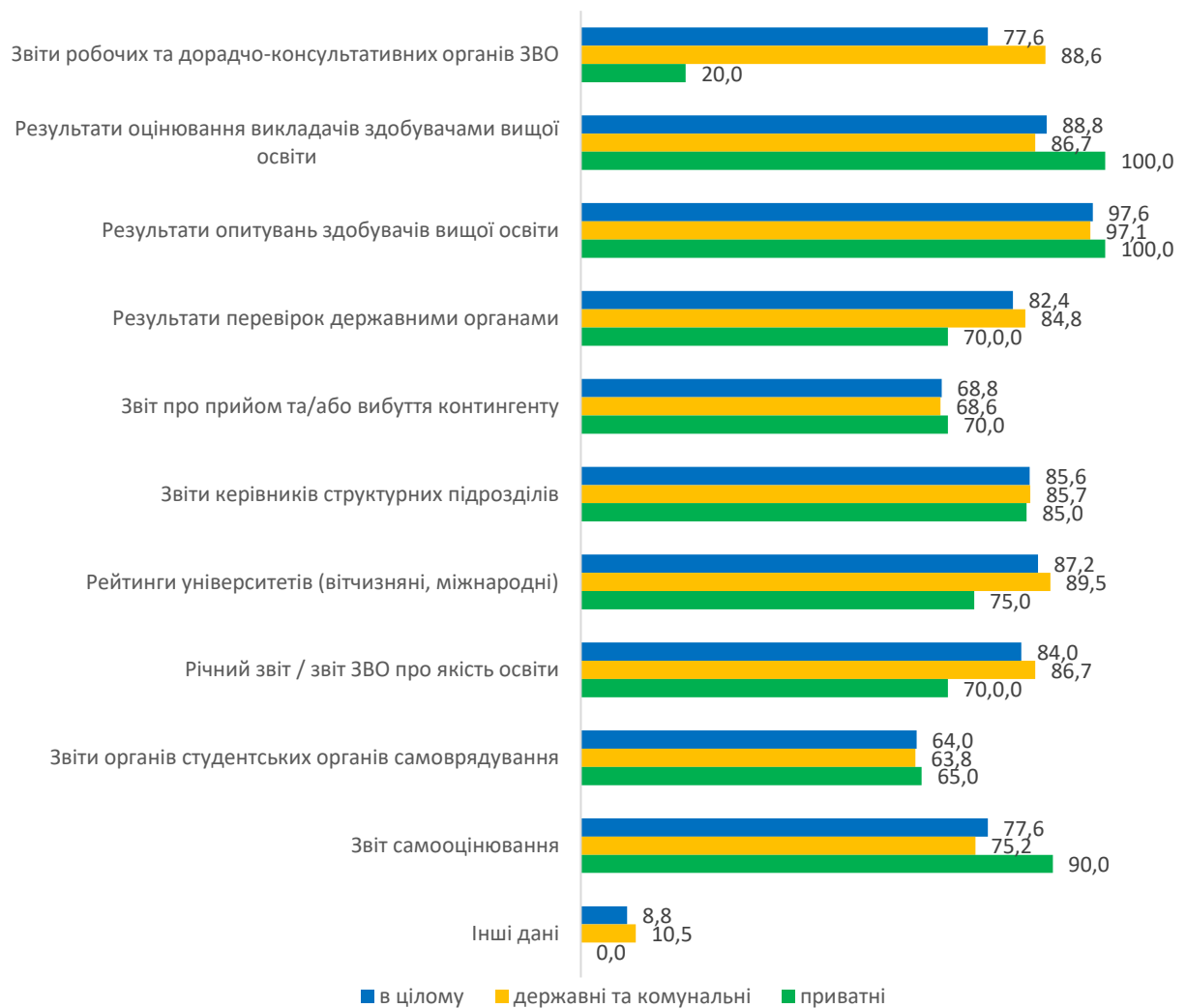

Рисунок 1.26 Джерела інформації, що використовуються для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо розвитку ЗВО, їх частка у відповідях множинного вибору представників адміністрації ЗВО, %

Результати опитування представників адміністрації закладів вищої освіти, що знаходяться в Топ 50 свідчать про те, що в цих закладах більш часто при прийнятті стратегічних управлінських рішень, на відміну від інших ЗВО (що знаходяться в Топ 51-100, Топ 101+), використовуються вітчизняні, міжнародні рейтинги університетів (94,6% опитаних це засвідчили), результати перевірок

державними органами (89,2% опитаних). У закладах вищої освіти, що знаходяться в Топ 51-100, Топ 101+ більш популярні при прийнятті стратегічних управлінських рішень результати опитувань здобувачів вищої освіти (відповідно 100% та 98,3% опитаних), звіти про прийом та/або вибуття контингенту (відповідно 73,3% та 69% опитаних), звіти самооцінювання (відповідно 76,7% та 79,3% опитаних), табл. 1.16.

Таблиця 1.16 Джерела інформації, що використовуються для прийняття стратегічних управлінських рішень щодо розвитку ЗВО, їх частка у відповідях множинного вибору представників адміністрації по групам ЗВО, %

Тип ЗВО за місцем в консолідованому рейтингу-2023	Звіти робочих та дорадчо-консультативних органів ЗВО	Результати оцінювання викладачів здобувачами вищої освіти	Результати опитувань здобувачів вищої освіти	Результати перевірок державними органами	Звіт про прийом та/або вибуття контингенту	Звіти керівників структурних підрозділів	Рейтинги університетів (вітчизняні, міжнародні)	Річний звіт / звіт ЗВО про якість освіти	Звіти органів студентських органів самоврядування	Звіт самооцінювання
Топ 50 (37 ЗВО)	86,5	86,5	94,6	89,2	64,9	86,5	94,6	86,5	62,2	75,7
Топ 51-100 (30 ЗВО)	86,7	80,0	100,0	86,7	73,3	76,7	83,3	86,7	56,7	76,7
Топ 101+ (58 ЗВО)	67,2	94,8	98,3	75,9	69,0	89,7	84,5	81,0	69,0	79,3

При виборі одного заінтересанта, який найбільш суттєво впливає на аспекти діяльності закладів вищої освіти (зокрема на зміст навчальних планів, на інвестиційну політику) представники адміністрації виокремили роботодавців (див. рис. 1.12). Дійсно у сучасних умовах система вищої освіти не може розвиватися як замкнута система. ЗВО та роботодавці – ланки одного процесу. Роботодавці мають формулювати вимоги як до кількості, так і до якості підготовки кадрів, а ЗВО задовольняти ці вимоги.

Вирішення цього відповідального завдання передбачає появу нових форм партнерства, нових правових норм та нових відносин, які б за максимальної узгодженості та реалізації взаємних інтересів сприяли б ЗВО у підготовці фахівців, а роботодавцям – у забезпеченні своїх кадрових потреб.

Серед найбільш поширених напрямів спільної освітньої діяльності ЗВО та роботодавців (за даними онлайн-опитування представників адміністрації ЗВО) виділяються: участь у розробці та обговоренні освітніх програм і стандартів (в середньому так вважають 98,4% опитаних); участь у викладацькій діяльності, проведенні занять (93,6%); участь в акредитації освітніх програм (92,8%); надання можливостей стажування та підвищення кваліфікації викладачів (91,2%); участь у діяльності екзаменаційних комісій (90,4%), рис. 1.27.

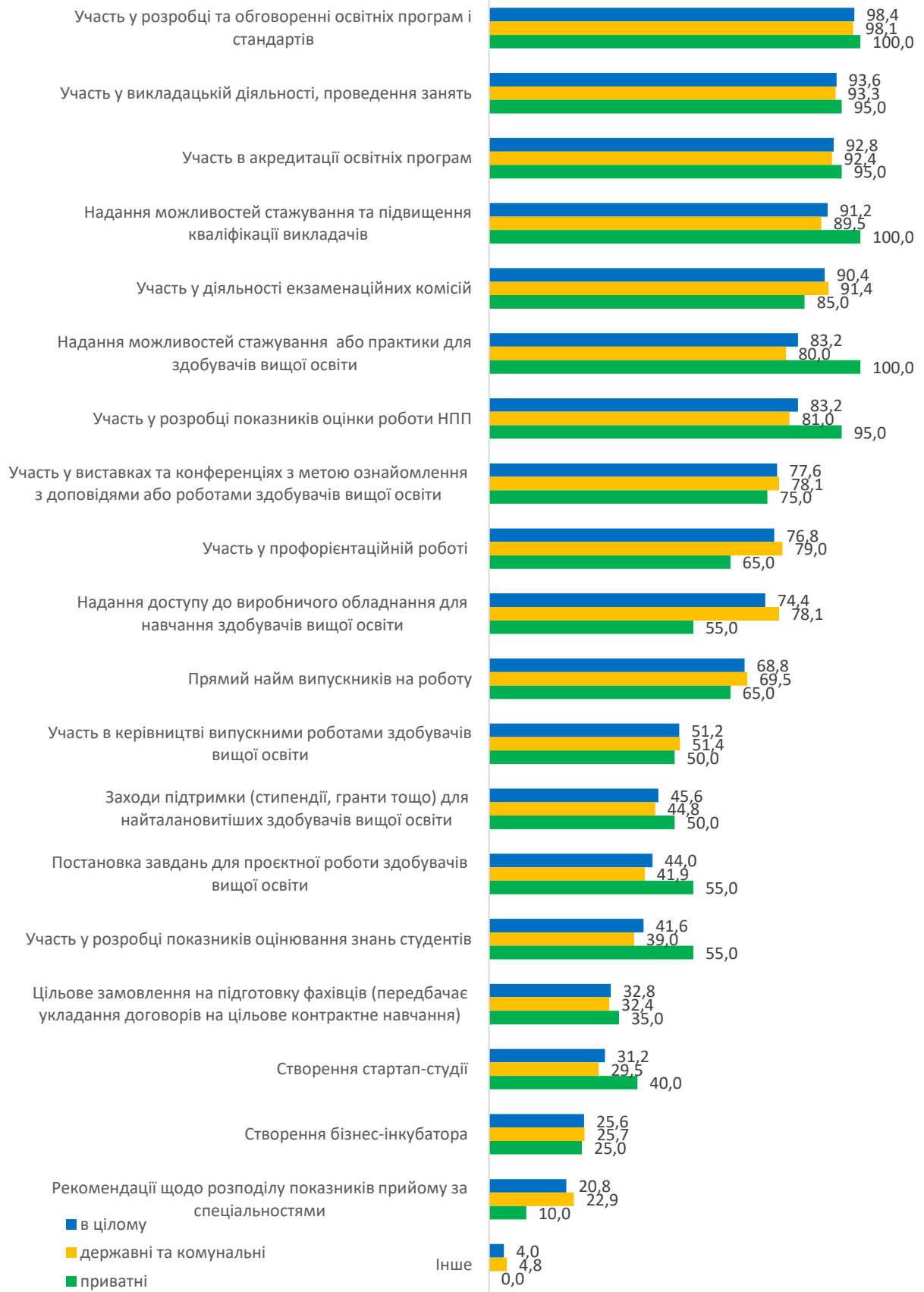

Рисунок 1.27 Напрями участі роботодавців в освітній діяльності ЗВО, їх частка у відповідях множинного вибору представників адміністрації ЗВО, %

Роботодавці в приватних ЗВО, судячи з результатів опитування представників адміністрації приватних ЗВО, беруть більш активну участь (в порівнянні з державними та комунальними закладами вищої освіти) у розробці та обговоренні їх освітніх програм і стандартів (в середньому так вважають 100% опитаних представників адміністрації приватних ЗВО), у викладацькій діяльності, проведенні занять (95% мають таку думку), в акредитації освітніх програм (відповідно 95%), наданні можливостей стажування та підвищення кваліфікації викладачів (100%), у розробці показників оцінювання знань студентів (95%).

Серед інших напрямів участі роботодавців в освітній діяльності ЗВО представники адміністрації державних та комунальних закладів вищої освіти ЗВО назвали: філії кафедр на виробництві, впровадження дуальної освіти (4,8% опитаних).

За зрізами за місцем ЗВО в консолідованому рейтингу можна так прокоментувати ситуацію. Частка закладів, що знаходяться в Топ 50 мають вищі показники залучення роботодавців майже за всіма напрямками, крім надання можливостей стажування та підвищення кваліфікації викладачів та надання можливостей стажування або практики для здобувачів вищої освіти (табл. 1.17). Це може пояснюватись більш планомірною роботою щодо організації стажування викладачів та здобувачів вищої освіти в попередні роки.

ЗВО, які потрапили в Топ 101+ мають набагато нижчі (ніж в інших, більш успішних за показниками рейтингу ЗВО) показники залученості роботодавців в такі процеси як: участь у профорієнтаційній роботі (69% опитаних), заходи підтримки (стипендії, гранти тощо) для найталановитіших здобувачів вищої освіти (36,2%), укладання договорів на цільове контрактне навчання (22,4%), створення стартап-студії (24,1%), створення бізнес-інкубатора (15,5%), рекомендації щодо розподілу показників прийому за спеціальностями (12,1%).

Таблиця 1.17 Напрями участі роботодавців в освітній діяльності ЗВО, їх частка у відповідях множинного вибору представників адміністрації по групам ЗВО, %

Тип ЗВО за місцем в консолідованому рейтингу-2023	Участь у розробці та обговоренні освітніх програм і стандартів	Участь у викладацькій діяльності, проведення занять	Участь в акредитації освітніх програм	Надання можливостей стажування та підвищення кваліфікації викладачів	Участь у діяльності екзаменаційних комісій	Надання можливостей стажування або практики для здобувачів вищої освіти	Участь у розробці показників оцінки роботи НПП	Участь у виставках та конференціях з метою ознайомлення з доповідями або роботами здобувачів вищої освіти	Участь у профорієнтаційній роботі	Надання доступу до виробничого обладнання для навчання здобувачів вищої освіти
Топ 50 (37 ЗВО)	100,0	94,6	100,0	89,2	97,3	83,8	83,8	78,4	83,8	100,0
Топ 51-100 (30 ЗВО)	96,7	93,3	86,7	90,0	90,0	86,7	86,7	73,3	83,3	96,7
Топ 101+ (58 ЗВО)	98,3	93,1	91,4	93,1	86,2	81,0	81,0	79,3	69,0	98,3

Таблиця 1.17 Закінчення

Тип ЗВО за місцем в консолідованому рейтингу-2023	Пряме наймання випускників на роботу	Участь в керівництві випускними роботами здобувачів вищої освіти	Заходи підтримки (стипендії, гранти тощо) для найталановитіших здобувачів вищої освіти	Постановка завдань для проєктної роботи здобувачів вищої освіти	Участь у розробці показників оцінювання знань студентів	Цільове замовлення на підготовку фахівців (передбачає укладання договорів на цільове контрактне навчання)	Створення стартап-студії	Створення бізнес-інкубатора	Рекомендації щодо розподілу показників прийому за спеціальностями
Топ 50 (37 ЗВО)	70,3	59,5	64,9	54,1	43,2	40,5	37,8	43,2	32,4
Топ 51-100 (30 ЗВО)	70,0	43,3	40,0	33,3	50,0	43,3	36,7	23,3	23,3
Топ 101+ (58 ЗВО)	67,2	50,0	36,2	43,1	36,2	22,4	24,1	15,5	12,1

Ефективність взаємодії ЗВО та роботодавців на користь підвищення якості підготовки кадрів може значно зрости, якщо більшості закладів вищої освіти вдасться змістити своїх стратегічних партнерів – роботодавців з позиції сторонніх спостерігачів та пасивних споживачів освітніх послуг у позицію зацікавлених учасників освітніх та інноваційних процесів, що всіляко сприяють оволодінню здобувачами вищої освіти комплексу професійних компетенцій, що відповідають вимогам сучасного ринку праці та потребам економіки.

Воєнна та післявоєнна відбудова в Україні вимагає великої кількості фахівців, які володіють сучасними технологіями в умовах самостійного оцінювання ситуації та прийняття відповідальних рішень. Одним з ефективних шляхів вирішення цієї проблеми є широке залучення здобувачів вищої освіти до підприємницької діяльності.

Результати онлайн-опитування свідчать, що розвиток підприємництва для переважної більшості ЗВО поки що не став пріоритетним завданням (табл. 1.18). І для пояснення цього є ціла низка об'єктивних причин, серед яких дистанційне навчання, дефіцит кваліфікованих викладацьких кадрів, які крім гарної теоретичної підготовки мають досвід підприємницької діяльності та ін.

Разом з тим, розвиток студентського підприємництва залежить не тільки від ініціативи та можливостей ЗВО, а й від цілої низки проблем, які повинні вирішуватись державними структурами. Серед них: недосконала система оподаткування, відсутність спеціальних заходів державної підтримки та адміністративні бар'єри, відсутність ефективних механізмів фінансово-кредитної підтримки.

Найсприятливіше середовище для розвитку студентського підприємництва складається, на нашу думку, в ЗВО, які входять в Топ 51-100, у них виявились більш поширеними наявні заходи підтримки студентського підприємництва або які плануються до запуску в найближчі 1-2 роки.

Також є помітною активність державних та комунальних ЗВО в цьому питанні, в порівнянні з приватними ЗВО (табл. 1.18).

Таблиця 1.18 Заходи підтримки студентського підприємництва, що існують у ЗВО або плануються до запуску в найближчі 1-2 роки, їх частка у відповідях множинного вибору представників адміністрації по групам ЗВО, %

Стан реалізації	Бізнес-інкубатор	Стартап-студія	Технопарк	Принаймні одна магістерська програма з підприємництва	Принаймні один обов'язковий курс підприємництва для бакалаврату в одній або декількох галузях знань	Принаймні один вибірковий курс навчання в галузі підприємництва для отримання ступеня бакалавра в одній або декількох спеціальностях	Принаймні один обов'язковий курс навчання в галузі підприємництва для отримання ступеня магістра за однією або кількома ОПП	Принаймні один вибірковий курс навчання з підприємництва для здобуття ступеня магістра за однією або кількома ОПП	Фінансування студентських підприємницьких проєктів ЗВО або його партнерами	Спеціальний конкурс для студентів ЗВО на кращий підприємницький проєкт	Участь ЗВО у заходах з підтримки студентського підприємництва, залучення до освітнього процесу людей з досвідом підприємницької діяльності	Надання обладнання та/або приміщень студентським командам для розвитку їх підприємницьких проєктів
Топ 50 за місцем в консолідованому рейтингу-2023												
Вже впроваджується	23,3	36,7	16,7	63,3	73,3	73,3	73,3	76,7	13,3	26,7	56,7	46,7
Заплановано до запуску	46,7	43,3	40,0	13,3	16,7	13,3	20,0	13,3	43,3	53,3	33,3	36,7
Не реалізується і не планується до запуску	30,0	20,0	43,3	23,3	10,0	13,3	6,7	10,0	43,3	20,0	10,0	16,7
Топ 51-100 за місцем в консолідованому рейтингу-2023												
Вже впроваджується	45,9	54,1	27,0	75,7	78,4	86,5	73,0	86,5	27,0	29,7	78,4	54,1
Заплановано до запуску	27,0	35,1	21,6	8,1	2,7	2,7	5,4	5,4	43,2	35,1	8,1	35,1
Не реалізується і не планується до запуску	27,0	10,8	51,4	16,2	18,9	10,8	21,6	8,1	29,7	35,1	13,5	10,8
Топ 101+ за місцем в консолідованому рейтингу-2023												
Вже впроваджується	13,8	22,4	3,4	53,4	70,7	74,1	62,1	69,0	15,5	20,7	50,0	39,7
Заплановано до запуску	24,1	44,8	20,7	22,4	19,0	15,5	20,7	19,0	44,8	53,4	36,2	39,7
Не реалізується і не планується до запуску	62,1	32,8	75,9	24,1	10,3	10,3	17,2	12,1	39,7	25,9	13,8	20,7
Державні та комунальні												
Вже впроваджується	27,6	37,1	16,2	64,8	74,3	79,0	71,4	79,0	17,1	22,9	59,0	44,8
Заплановано до запуску	31,4	39,0	25,7	16,2	13,3	10,5	14,3	13,3	43,8	46,7	28,6	38,1
Не реалізується і не планується до запуску	41,0	23,8	58,1	19,0	12,4	10,5	14,3	7,6	39,0	30,5	12,4	17,1
Приватні												
Вже впроваджується	15,0	25,0	0,0	50,0	70,0	70,0	50,0	60,0	25,0	35,0	65,0	50,0
Заплановано до запуску	25,0	55,0	25,0	15,0	15,0	15,0	25,0	15,0	45,0	55,0	20,0	35,0
Не реалізується і не планується до запуску	60,0	20,0	75,0	35,0	15,0	15,0	25,0	25,0	30,0	10,0	15,0	15,0
У цілому												
Вже впроваджується	25,6	35,2	13,6	62,4	73,6	77,6	68,0	76,0	18,4	24,8	60,0	45,6
Заплановано до запуску	30,4	41,6	25,6	16,0	13,6	11,2	16,0	13,6	44,0	48,0	27,2	37,6
Не реалізується і не планується до запуску	44,0	23,2	60,8	21,6	12,8	11,2	16,0	10,4	37,6	27,2	12,8	16,8

Основними заходами підтримки студентського підприємництва респонденти вказали обов'язкові та вибіркові курси в галузі підприємництва для отримання ступеня магістра за однією або кількома ОПП, обов'язковий курс підприємництва для бакалаврату в одній або декількох галузях знань, вибіркові курси в галузі підприємництва для отримання ступеня бакалавра в одній або декількох спеціальностях. Менш розповсюдженими у ЗВО є бізнес-інкубатори, стартап-студії, технопарки, проведення конкурсів на найкращий проект та ін. Проте в частині ЗВО на найближчі 1-2 роки впровадження цих заходів передбачається.

Фінансування студентських підприємницьких проєктів ЗВО або його партнерами наявне у 18,4% опитаних університетів, 44% опитаних планують здійснити запуск у найближчі 1-2 роки.

У цілому аналіз відповідей стосовно практик, що існують в ЗВО, показує, що певний досвід підтримки студентського підприємництва накопичений, і він може стати підґрунтям для вдосконалення заходів підтримки студентів-підприємців на рівні ЗВО. Одним із завдань ЗВО має стати активізація проєктно-орієнтованої роботи, спрямованої на зниження впливу особистісних факторів (відсутності бізнес-ідей, остраху розпочинати бізнес на нестійкому ринку, відсутності професійних навичок та знань тощо). Необхідно розробляти комплексний підхід щодо створення нормативно-правової та ресурсної бази підтримки студентського підприємництва, розвивати освітні підходи до формування професійних компетенцій та культури, а для цього залучати спеціалістів-практиків до розробки навчальних програм з орієнтацією на формування необхідних знань та умінь у здобувачів вищої освіти з підприємництва.

В анкеті містилися також два питання, присвячені майбутнім проєктам розвитку ЗВО. Питання вирізняються схожою тематикою та запропонованими варіантами відповіді, тому їх можна співвідносити та аналізувати разом.

Більшість представників адміністрації ЗВО (незалежно від форми власності ЗВО) прагнуть в найближчі 2-3 роки завдяки вкладенням додаткових ресурсів (або залученню інвестицій) приділяти велику увагу придбанню навчального, наукового обладнання, розширенню та розвитку освітніх програм, цифровізації діяльності ЗВО, розвитку освітньої інфраструктури, придбанню, розробці комп'ютерних програм і баз даних, підвищенню кваліфікації своїх співробітників. Другорядними пріоритетами вважають підвищення заробітної плати адміністративним працівникам, розробку «третьої місії», сертифікацію за стандартом ISO 21001, підвищення заробітної плати НПП (табл. 1.19).

Більша частка опитаних представників адміністрації державних та комунальних ЗВО (в порівнянні з приватними ЗВО) планують шляхом залучення додаткових коштів в найближчі 2-3 роки розширення, розвиток науково-дослідних проєктів. Майже 3% опитаних представників адміністрації державних та комунальних ЗВО не планують вкладати додаткові ресурси (збільшувати інвестиції).

Для приватних ЗВО пріоритетними (крім вище означених) напрямками розвитку є залучення більш кваліфікованих працівників, підвищення заробітної плати НПП.

Таблиця 1.19 Плани підтримки проєктів/напрямів діяльності ЗВО через вкладення додаткових ресурсів (або залучення інвестицій) в найближчі два-три роки, у % від числа опитаних представників адміністрації ЗВО по групам ЗВО

Варіанти відповідей множинного вибору	В цілому	Групи ЗВО				
		державні та комунальні	приватні	Топ 50	Топ 51-100	Топ 101+
На придбання навчального, наукового обладнання	91,2	93,3	80,0	100,0	93,3	84,5
На цифровізацію діяльності ЗВО	88,0	89,5	80,0	97,3	86,7	81,0
Для розширення/розвитку освітніх програм	85,6	84,8	90,0	91,9	76,7	86,2
На розвиток освітньої інфраструктури (в т. ч. ремонт, будівництво)	81,6	82,9	75,0	89,2	83,3	75,9
Для розширення/розвитку науково-дослідних проєктів	80,8	84,8	60,0	91,9	93,3	67,2
Для придбання/розробку комп'ютерних програм і баз даних	79,2	80,0	75,0	86,5	86,7	70,7
Для підвищення кваліфікації своїх співробітників	78,4	75,2	95,0	83,8	80,0	74,1
На інфраструктуру для інклюзивної освіти (обладнання ліфтами, пандусами, спеціалізованими ліфтами тощо)	70,4	75,2	45,0	81,1	66,7	65,5
На розвиток інфраструктури для науково-дослідної діяльності	69,6	71,4	60,0	86,5	70,0	58,6
Для залучення більш кваліфікованих працівників	60,8	55,2	90,0	59,5	56,7	63,8
Для передплати періодичних видань/ресурсів	60,0	60,0	60,0	59,5	60,0	60,3
Для модернізації системи управління ЗВО	58,4	58,1	60,0	59,5	56,7	58,6
На забезпечення здобувачів вищої освіти гуртожитками	50,4	51,4	45,0	62,2	46,7	44,8
На розвиток стипендіальних програм	48,8	48,6	50,0	62,2	43,3	43,1
Для підвищення заробітної плати НПП	48,0	41,0	85,0	56,8	33,3	50,0
На залучення/підготовку іноземних студентів	48,0	52,4	25,0	67,6	43,3	37,9
Для підвищення заробітної плати адміністративним працівникам	32,0	27,6	55,0	43,2	20,0	31,0
На розробку «третьої місії»	25,6	27,6	15,0	43,2	23,3	15,5
На сертифікацію за стандартом ISO 21001	24,0	21,9	35,0	21,6	23,3	25,9
Ми не плануємо вкладати додаткові ресурси (збільшувати інвестиції)	2,4	2,9	0,0	0,0	3,3	3,4

Загалом потреби у додаткових ресурсах адміністрації різних форм власності ЗВО приблизно збігаються за деякими винятками, наприклад, потреби у розвитку інфраструктури для інклюзивної освіти (обладнання ліфтами, пандусами, спеціалізованими ліфтами тощо), залучення, підготовки іноземних студентів, збільшення заробітної плати науково-педагогічним та адміністративним працівникам тощо.

ЗВО, які посідають місця 101+ в консолідованому рейтингу ЗВО-2023, більше орієнтовані на залучення додаткових коштів для виправлення ситуації за базовими напрямками роботи, а які потрапили в ТОП-50 – на розвиток, зокрема, у сфері науки, придбання, розробку комп'ютерних програм і баз даних. Зазначені заплановані напрями розвитку приблизно збігаються із зазначеними вище потенційними напрямками розвитку ЗВО – представники адміністрації постійні у своїх бажаннях інвестицій у цифровізацію, закупівлю навчального та наукового обладнання.

Однак варто відзначити розбіжності. Наприклад, істотно збільшується розрив між провідними та рештою ЗВО за напрямом розширення та розвитку науково-дослідних проєктів, потребами в інфраструктурі для інклюзивної освіти (обладнання ліфтами, пандусами, спеціалізованими ліфтами тощо), залученням, підготовкою іноземних студентів, забезпеченням здобувачів вищої освіти гуртожитками, розвитком стипендіальних програм, розробкою «третьої місії», цифровізацією діяльності ЗВО (див. табл. 1.19).

Разом з тим, лише серед ЗВО, які потрапили в Топ 50-100 та ТОП 101+ є такі, що не планують вкладати додаткові ресурси або збільшувати інвестиції на жоден напрям діяльності в найближчі два-три роки (відповідно 3,3 та 3,4 % опитаних).

Майже всі релоковані заклади вищої освіти (на думку їх представників адміністрації) потребують вкладення додаткових ресурсів (або залучення інвестицій) в найближчі два-три роки на придбання навчального, наукового обладнання (94,4% опитаних), придбання, розробку комп'ютерних програм і баз даних (88,95), розширення розвитку освітніх програм (88,9%). Трохи у меншій кількості релокованих закладів є потреба в додаткових ресурсах на цифровізацію діяльності ЗВО (83,3%), розширення розвитку науково-дослідних проєктів (83,3%).

Вагома частина релокованих закладів потребує додаткових коштів (в порівнянні з потребою в еквівалентному співвідношенні меншої частини решти закладів вищої освіти) на підвищення заробітної плати НПП (61,1% проти 48% в цілому по сукупності опитаних ЗВО), на сертифікацію за стандартом ISO 21001 (55,6% проти 24% в цілому по сукупності опитаних ЗВО).

Решта показників потреб у релокованих закладах в цілому збігаються з рештою закладів вищої освіти (рис. 1.28).

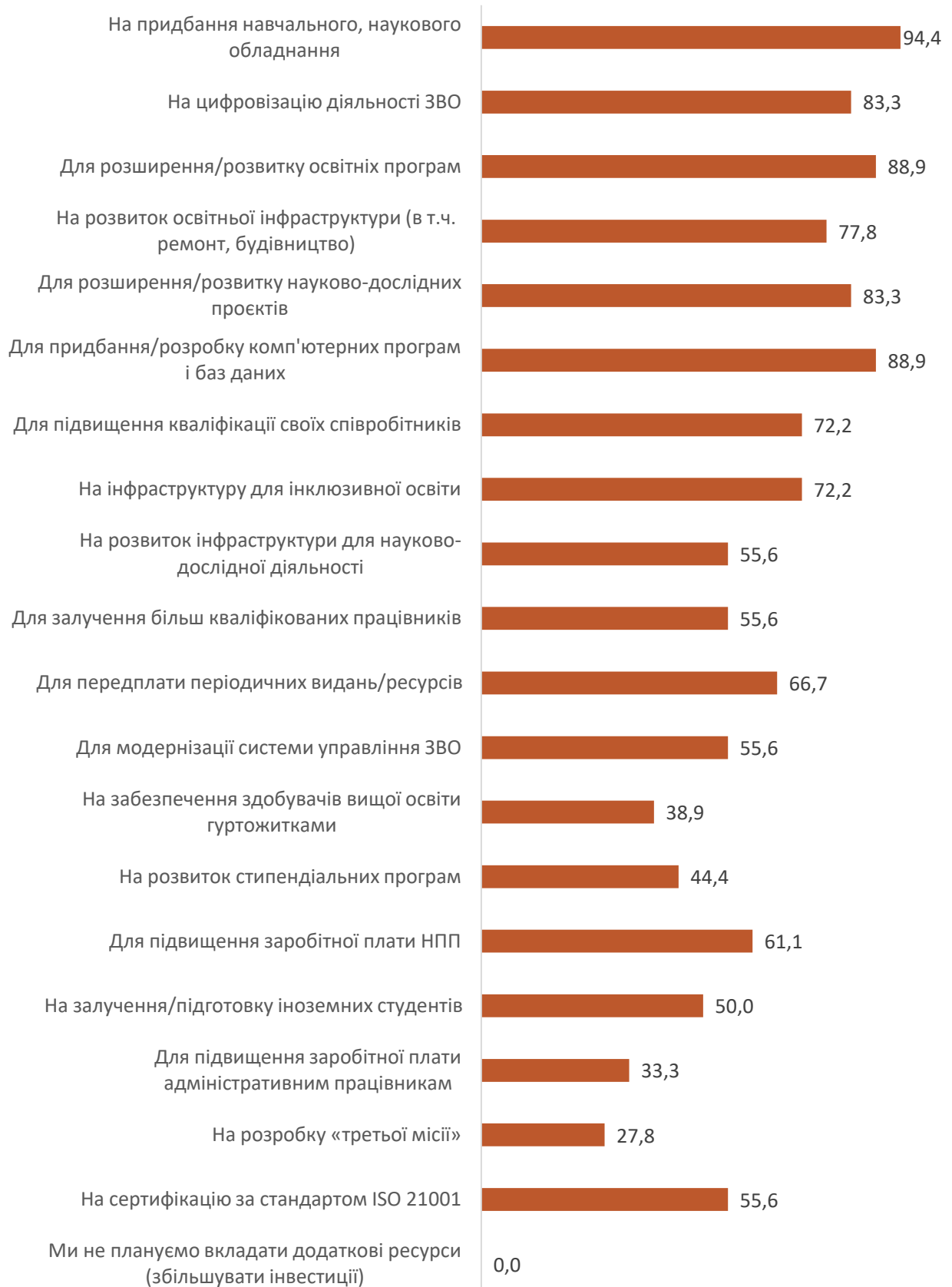

Рисунок 1.28 Плани підтримки проєктів/напрямів діяльності ЗВО через вкладення додаткових ресурсів (або залучення інвестицій) в найближчі два-три роки, у % від числа опитаних представників адміністрації релокованих ЗВО

Найбільш значущим завданням для всіх типів ЗВО (на думку представників адміністрації ЗВО), попри наявність чи відсутність додаткового фінансування, є реалізація програм вищої освіти (83,2% опитаних так вважають). Більш відповідально це усвідомлюють представники адміністрації ЗВО, які входять в Топ 50 консолідованого рейтингу-2023 (табл. 1.20). Важливу роль адміністрація всіх ЗВО відводить реалізації програм підвищення кваліфікації (80,8 % опитаних), міжнародному співробітництву (69,6%), розвитку науково-педагогічних кадрів (67,2%), залученню іноземних студентів (66,4%).

Не вистачає власних ресурсів у 2/3 опитаних ЗВО на фундаментальні наукові дослідження, розробку цифрових освітніх ресурсів.

Переважній більшості опитаних ЗВО бракує власних ресурсів для розвитку ІТ-персоналу, розбудові матеріальної бази ЗВО, гуртожитків, сертифікації за стандартом ISO 21001.

Як свідчить табл. 1.20, у ЗВО, які ввійшли в ТОП 50, за рахунок власних ресурсів бажаними (крім змін, притаманних всім ЗВО) є зміни в експертній, консалтинговій діяльності. Найменш можливими за рахунок власних коштів видаються зміни на розбудову матеріальної бази, гуртожитків ЗВО та придбання спеціалізованого програмного забезпечення.

Приватні заклади вищої освіти бажають власні ресурси (в порівнянні з іншими ЗВО) витратити на удосконалення організаційної структури ЗВО (70%), підписку на масові онлайн-курси (60% опитаних), розвиток ІТ-персоналу (30%). Менше бажаних серед них - для реалізації змін витратити власні кошти на фундаментальні наукові дослідження (30%), прикладні дослідження та розробки (30%), діяльність у сфері культури, мистецтва або спорту (25%), апаратну ІТ-інфраструктуру ЗВО (5%), розроблені/оптимізовані для ЗВО цифрові системи (0%). Можливо приватні ЗВО є краще забезпеченими в матеріальному плані, тому такі потреби не є актуальними.

Серед релокованих ЗВО майже по всіх напрямках діяльності власні ресурси для реалізації змін наявні у меншій кількості ЗВО. Лише є більша потреба у виділенні власних коштів на діяльність у сфері культури, мистецтва або спорту (55,6% опитаних), експертну, консалтингову діяльність (44,4%), підписку на цифрові (електронні) бібліотеки (44,4%).

Повністю відсутні власні ресурси у всіх релокованих ЗВО на підписку на масові онлайн-курси та відновлення гуртожитків (рис. 1.29)

Таблиця 1.20 Наявність власних ресурсів у ЗВО для реалізації змін, у % від числа опитаних представників адміністрації ЗВО по групах ЗВО

Варіанти відповідей множинного вибору	В цілому	Групи ЗВО				
		державні та комунальні	приватні	Топ 50	Топ 51-100	Топ 101+
Реалізація програм вищої освіти	83,2	85,7	70,0	91,9	80,0	79,3
Реалізація програм підвищення кваліфікації	80,8	82,9	70,0	81,1	83,3	79,3
Міжнародне співробітництво	69,6	68,6	75,0	64,9	80,0	67,2
Розвиток науково-педагогічних кадрів	67,2	67,6	65,0	64,9	73,3	65,5
Залучення іноземних студентів	66,4	71,4	40,0	78,4	70,0	56,9
Організаційна структура ЗВО	58,4	56,2	70,0	59,5	50,0	62,1
Підписка на масові онлайн-курси	45,6	42,9	60,0	51,4	26,7	51,7
Діяльність у сфері культури, мистецтва або спорту	40,0	42,9	25,0	40,5	36,7	41,4
Прикладні дослідження та розробки	38,4	40,0	30,0	37,8	43,3	36,2
Експертна, консалтингова діяльність	37,6	36,2	45,0	51,4	20,0	37,9
Мережеві освітні програми з провідними ЗВО, програми подвійних дипломів	36,0	34,3	45,0	37,8	33,3	36,2
Підписка на цифрові (електронні) бібліотеки	35,2	32,4	50,0	29,7	30,0	41,4
Фундаментальні наукові дослідження	32,8	34,3	25,0	35,1	43,3	25,9
Розробка цифрових освітніх ресурсів (онлайн-курси, інтерактивні зошити, тренажери, розвиваючі ігри)	32,0	29,5	45,0	35,1	26,7	32,8
Розвиток ІТ-персоналу	20,0	18,1	30,0	21,6	16,7	20,7
Апаратна ІТ-інфраструктура ЗВО (живлення каналів, комп'ютери, сервери, мережі, Wi-Fi)	17,6	20,0	5,0	18,9	16,7	17,2
Спеціалізоване програмне забезпечення	15,2	14,3	20,0	8,1	20,0	17,2
Розроблені/оптимізовані для ЗВО цифрові системи (LMS, управління ресурсами, контингент та управління персоналом тощо)	14,4	17,1	0,0	18,9	16,7	10,3
Матеріальна база ЗВО, крім гуртожитків	12,8	12,4	15,0	5,4	20,0	13,8
Гуртожитки ЗВО	11,2	12,4	5,0	5,4	20,0	10,3
Сертифікація за стандартом ISO 21001	7,2	6,7	10,0	5,4	10,0	6,9
Виробництво товарів і послуг	4,8	5,7	0,0	2,7	6,7	5,2
Нічого з перерахованого вище	1,6	1,9	0,0	0,0	3,3	1,7
Інше	0,8	1,0	0,0	0,0	3,3	0,0

Рисунок 1.29 Наявність власних ресурсів у ЗВО для реалізації змін, у % від числа опитаних представників адміністрації релюкованих ЗВО

Загалом можна відзначити, що представники адміністрації ЗВО високо оцінюють можливості здійснити багато змін у ЗВО за рахунок власних коштів, і це добрий знак, що передбачає певною мірою наявність фінансової автономії ЗВО.

Внутрішнє управління ЗВО – це складна система правил, обмежень та заохочень. Крім того, ЗВО це частина розгалуженої бюрократичної структури з державним втручанням, наприклад, через просування ідеї управління за результатами стратегічного та проєктного менеджменту. Проте, попри всі обмеження, керівники ЗВО мають простір для розвитку та напрацювання власних управлінських моделей і рішень з урахуванням специфіки ЗВО і середовища.

2. ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наразі вітчизняні заклади вищої освіти знаходяться в складних умовах: воєнний стан, нестабільність становища, скорочення фінансування. Разом з тим підвищуються вимоги з боку споживачів продуктів їх основної діяльності – освітніх послуг, наукових досліджень та розробок. Наявний дисбаланс та асиметрія відносин університетів з зовнішнім середовищем викликають у колективів університетів незадоволеність організаційним менеджментом і прагнення до трансформації. Трансформації, в основному пов'язують з ідеями «підприємницького» університету, який активно шукає інновації, напрацьовує істотні зміни в своїй діяльності, щоб зайняти більш перспективні позиції в освітянському колі. Саме питанням систематизації даних про управлінські практики, що реалізуються у ЗВО, новацій в сфері вищої освіти, які дозволяють ЗВО досягати високих освітніх та наукових результатів було присвячено це дослідження.

Результати даного дослідження також мали на меті окреслити головні тенденції та проблеми при запровадженні систем забезпечення якості у вітчизняних ЗВО, засобами самооцінювання успішності цієї діяльності в конкретних ЗВО. Вони демонструють загальну картину запровадження системи забезпечення якості освіти у 110 ЗВО, що взяли участь у дослідженні, по дев'яти роках після прийняття Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.), відображають самооцінку ЗВО своєї роботи в сфері створення системи забезпечення якості навчання.

В аналітичному звіті презентовані підсумки опитування представників адміністрації ЗВО у таких розрізах: 1) характеристика попиту на окремі напрями діяльності ЗВО за останній рік; 2) найбільш заінтересовані сторони, що мають вагомий вплив на аспекти діяльності ЗВО; 3) внутрішня система забезпечення якості (управління якістю) освіти в ЗВО; 4) характеристика напрямів розвитку ЗВО та можливостей змін. Дослідження ґрунтується на виділенні таких груп вишів: за формою власності (державні, комунальні та приватні); релоковані ЗВО; за місцем в консолідованому рейтингу-2023 (Топ 50, Топ 51-100, Топ 101+). Попри те, що результати онлайн-опитування, вочевидь обмежені соціальною бажаністю відповідей та їх очікуваністю незалежно від становища університету, все ж можна виокремити наявні проблеми вищої освіти, проаналізувати складові реалізації автономії університетів.

Дві третини опитаних представників адміністрації ЗВО оцінили на високому рівні за останній рік попит на такі традиційні напрями їх діяльності, як підготовка бакалаврів та магістрів за кошти державного бюджету.

Половина опитаних представників адміністрації ЗВО оцінили на середньому рівні попит на решту напрямів їх діяльності (контрактні освітні програми магістра та бакалавра, науково-дослідну роботу, експертні послуги, виробничу діяльність). Представники адміністрації закладів освіти, які потрапили в Топ 50 консолідованого рейтингу-2023, відзначають переважно високий попит на свої бюджетні освітні програми бакалавра та магістра,

контрактні освітні програми магістра, науково-дослідну роботу. Жоден представник адміністрації цих ЗВО не відзначив низьким попит на ці напрями діяльності ЗВО.

Важливу роль на більшість процесів, що відбуваються у ЗВО мають багато зацікавлених сторін (бенефіціарів).

Результати аналізу впливу різних заінтересантів на певні аспекти політики ЗВО дозволяють зробити висновок про наявність різних підходів в управлінні, так, наприклад, представники адміністрації ЗВО (керівник та його заступники) мають різний вагомий вплив на аспекти діяльності ЗВО: більший – на кадрову політику, на розподіл коштів, інвестиційну політику, менший – на встановлення цін на платне навчання та ін.

Керівники підрозділів більшості ЗВО впливають на кадрову політику, встановлення цін на платне навчання, на зміст навчальних планів.

Важливу роль у вирішенні багатьох аспектів діяльності у їх ЗВО, на думку опитаних представників адміністрації, відіграє Вчена рада ЗВО, особливо з питань визначення наукової політики.

Вагомий вплив на аспекти діяльності ЗВО мають роботодавці, вони беруть активну участь у визначенні змісту навчальних планів, впливають на інвестиційну політику та на прийом здобувачів вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти мають більший вплив на зміст навчальних планів.

Засновники ЗВО мають відчутний вплив на розподіл коштів в ЗВО, на прийом здобувачів вищої освіти.

При порівнянні відмінностей ролі керівника ЗВО та його заступників на аспекти діяльності державних та комунальних і приватних ЗВО значних розбіжностей не виявлено. Значна відмінність спостерігалась в ролі засновника: в державних та комунальних ЗВО представниками адміністрації відзначено їх вплив на розподіл коштів, в приватних ЗВО вплив спостерігався більшою мірою на встановлення цін на платне навчання та на інвестиційну політику.

За більшістю аспектів вчинення заінтересантами впливу при прийнятті рішень результати порівнянь за групами ЗВО незначно відрізняються, що відповідає загальній ідеї про подібний характер механізму функціонування організаційних структур ЗВО незалежно від їх рівня та статусу.

Тільки деякі показники в розрізі заінтересантів значно розрізняються за групами ЗВО. Так, представники адміністрації ЗВО, що знаходяться в Топ 50 та Топ 101+ відзначають помітно менший вплив Вченої ради ЗВО на прийом здобувачів вищої освіти та на інвестиційну політику. На зміст навчальних планів більший вплив у всіх ЗВО надають вчені ради факультетів/інститутів, групи викладачів, актив органів студентського самоврядування, здобувачі вищої освіти (їх батьки), роботодавці. Однак тільки в ЗВО Топ 101+ вплив вчених рад факультетів/інститутів, груп викладачів є меншим, а адміністрації факультетів/інститутів – більшим.

Отже, ЗВО демонструють високий рівень самостійності їхніх підрозділів. Такий аспект автономії ЗВО можна пояснити чинниками менеджменту (складна організаційна структура) та регулюючими інструментами (статус автономних організацій та можливість самостійно розробляти і реалізовувати програми), і

більш різномірною структурою зовнішнього середовища, з якою взаємодіють університет та його підрозділи.

Всі опитані заклади вищої освіти мають внутрішню систему управління якістю відповідно до законодавства. Проте не всі представники адміністрації ЗВО розуміють, що внутрішня система управління якістю не може існувати лише у форматі ISO, у вітчизняних ЗВО сертифікація у форматі ISO існує паралельно з процедурою акредитаційного самоаналізу від НАЗЯВО. Наявність сертифікатів за стандартом ISO 9001 засвідчує ефективність запровадження сучасних стандартизованих моделей управління ЗВО. Результати опитування засвідчують, що лише 30 закладів (27,3% від загальної кількості ЗВО учасників опитування) мають такі сертифікати, серед державних і комунальних ЗВО відсоток сертифікованих дещо вище – становить 29%. Варто зазначити, що з 30 закладів, що мають сертифікати якості, 27 є державними, 3 приватними. Якщо ж аналізувати ситуацію у розрізі спеціалізації ЗВО, то найбільш активними в отриманні сертифікатів виявилися технічні та медичні заклади (сертифікацію пройшли 43,3% та 23,3% від опитаних закладів відповідно). Натомість лише 13,3% класичних та педагогічних університетів мають такі сертифікати.

З 17 закладів, що мають сертифікати міжнародної акредитації, 12 є державними, 5 приватними (за спеціалізацією переважають медичні, технічні та аграрні заклади).

Більш ніж половина опитаних (згодні та майже згодні) з тим, що наявність чинної системи акредитації, обов'язковість введення ISO, перевантаженість працівників ЗВО основними навчальними обов'язками та адміністративними завданнями гальмують процес впровадження ISO 21001 у ЗВО. Трохи менше половини вважають, що на перешкоді впровадження ISO 21001 у ЗВО стають нестача ресурсів (кадрових, фінансових) у закладах вищої освіти.

Представники адміністрації ЗВО переважно заперечують такі причини перешкоджання впровадження ISO 21001 в ЗВО як: відсутність бажання у вищого керівництва ЗВО; опір змінам; незнання термінології, що використовується в ISO 21001; факт, що ЗВО вже має сертифікат ISO 9001.

На першому місці серед чинників, які гальмують процес удосконалення якості вищої освіти у ЗВО, і найбільш негативно впливають на організацію освітнього процесу, представники адміністрації ЗВО відзначили високий рівень навантаження науково-педагогічних працівників (причому в приватних ЗВО навантаження на науково-педагогічних працівників вище); на другому – брак мотивації у здобувачів вищої освіти; на третьому – брак мотивації у науково-педагогічних працівників.

Близько 12% опитаних представників адміністрації ЗВО відзначили такі чинники гальмування як: військові дії; російська агресія; воєнний стан, пандемія; релокація; пошкодження під час ракетного обстрілу; недостатність нормативно-правового забезпечення; відсутність запиту суспільства; недостатнє фінансування тощо.

10% опитаних представників адміністрації ЗВО зазначили, що удосконалення якості освіти у ЗВО є постійним, гальмівних складових немає.

У сучасних умовах система вищої освіти не розвивається як замкнута система. Роботодавці формулюють вимоги як до кількості, так і до якості підготовки кадрів, а ЗВО задовольняє ці вимоги.

Серед найбільш поширених напрямів спільної освітньої діяльності ЗВО та роботодавців у опитаних ЗВО наявні: участь у розробці та обговоренні освітніх програм і стандартів; участь у викладацькій діяльності, проведенні занять; участь в акредитації освітніх програм; надання можливостей стажування та підвищення кваліфікації викладачів; участь у діяльності екзаменаційних комісій.

Роботодавці в приватних ЗВО беруть більш активну участь (в порівнянні з державними та комунальними закладами вищої освіти) у розробці та обговоренні їх освітніх програм і стандартів, у викладацькій діяльності, проведенні занять, в акредитації освітніх програм, наданні можливостей стажування та підвищення кваліфікації викладачів, у розробці показників оцінювання знань студентів.

Серед інших напрямів участі роботодавців в освітній діяльності ЗВО представники адміністрації державних та комунальних закладів вищої освіти ЗВО назвали: функціонування філій кафедр на виробництві, впровадження дуальної освіти.

Заклади, що знаходяться в Топ 50, мають вищі показники залучення роботодавців майже за всіма напрямками, крім надання можливостей стажування, підвищення кваліфікації викладачів та надання можливостей стажування або практики для здобувачів вищої освіти.

Воєнна та післявоєнна відбудова в Україні вимагає великої кількості фахівців, які володіють сучасними технологіями в умовах самостійного оцінювання ситуації та прийняття відповідальних рішень. Одним з ефективних шляхів розв'язання цієї проблеми є широке залучення здобувачів вищої освіти до підприємницької діяльності.

Результати онлайн-опитування свідчать, що розвиток підприємництва для переважної більшості ЗВО поки що не став пріоритетним завданням. Разом з тим, розвиток студентського підприємництва залежить не тільки від ініціативи та можливостей ЗВО, а й від цілої низки проблем, які повинні вирішуватись державними структурами. Серед них: недосконала система оподаткування, відсутність спеціальних заходів державної підтримки та адміністративні бар'єри, відсутність ефективних механізмів фінансово-кредитної підтримки.

Найсприятливіше середовище для розвитку студентського підприємництва складається, на нашу думку, в ЗВО, які входять в Топ 51-100, у них виявились більш поширеними існуючі заходи підтримки студентського підприємництва або які плануються до запуску в найближчі 1-2 роки.

Також є помітною активність державних та комунальних ЗВО в цьому питанні, в порівнянні з приватними ЗВО.

У цілому аналіз відповідей стосовно практик, що існують в ЗВО, показує, що певний досвід підтримки студентського підприємництва накопичений, і він може стати підґрунтям для вдосконалення заходів підтримки студентів-підприємців на рівні ЗВО.

Більшість представників адміністрації ЗВО (незалежно від форми власності ЗВО) прагнуть в найближчі 2-3 роки завдяки вкладенням додаткових ресурсів

(або залученню інвестицій) приділяти велику увагу придбанню навчального, наукового обладнання, розширенню та розвитку освітніх програм, цифровізації діяльності ЗВО, розвитку освітньої інфраструктури, придбанню, розробці комп'ютерних програм і баз даних, підвищенню кваліфікації своїх співробітників. Другорядними пріоритетами вважають підвищення заробітної плати адміністративним працівникам, розробку «третьої місії», сертифікацію за стандартом ISO 21001, підвищення заробітної плати НПП.

Більша частка опитаних представників адміністрації державних та комунальних ЗВО (в порівнянні з приватними ЗВО) планують шляхом залучення додаткових коштів в найближчі 2-3 роки розширення, розвиток науково-дослідних проєктів.

Для приватних ЗВО пріоритетними (крім вище означених) напрямками розвитку є залучення більш кваліфікованих працівників, підвищення заробітної плати НПП.

Загалом потреби у додаткових ресурсах адміністрації різних форм власності ЗВО приблизно збігаються. Однак варто відзначити розбіжності. Наприклад, істотно збільшується розрив між провідними та рештою ЗВО за напрямом розширення та розвитку науково-дослідних проєктів, потребами в інфраструктурі для інклюзивної освіти (обладнання ліфтами, пандусами, спеціалізованими ліфтами тощо), залученням, підготовкою іноземних студентів, забезпеченням здобувачів вищої освіти гуртожитками, розвитком стипендіальних програм, розробкою «третьої місії», цифровізацією діяльності ЗВО.

Майже всі релоковані заклади вищої освіти (на думку їх представників адміністрації) потребують вкладення додаткових ресурсів (або залучення інвестицій) в найближчі два-три роки на придбанню навчального, наукового обладнання, придбанню, розробку комп'ютерних програм і баз даних, розширення розвитку освітніх програм. Трохи у меншій кількості релокованих закладів є потреба в додаткових ресурсах на цифровізацію діяльності ЗВО, розширення розвитку науково-дослідних проєктів.

Вагома частина релокованих закладів потребує додаткових коштів (в порівнянні з потребою в еквівалентному співвідношенні решти закладів вищої освіти) на підвищення заробітної плати НПП, на сертифікацію за стандартом ISO 21001.

Найбільш значущим завданням для всіх типів ЗВО (на думку представників адміністрації ЗВО), попри наявність чи відсутність додаткового фінансування, є реалізація програм вищої освіти. Більш відповідально це усвідомлюють представники адміністрації ЗВО, які входять в Топ 50 консолідованого рейтингу-2023. Важливу роль адміністрація всіх ЗВО відводить реалізації програм підвищення кваліфікації, міжнародному співробітництву, розвитку науково-педагогічних кадрів, залученню іноземних студентів.

Не вистачає власних ресурсів у 2/3 опитаних ЗВО на фундаментальні наукові дослідження, розробку цифрових освітніх ресурсів.

Переважній більшості опитаних ЗВО бракує власних ресурсів для розвитку ІТ-персоналу, розбудові матеріальної бази ЗВО, гуртожитків, сертифікації за стандартом ISO 21001.

У ЗВО, які ввійшли в ТОП 50, за рахунок власних ресурсів бажаними (крім змін, притаманних всім ЗВО) є зміни у експертній, консалтинговій діяльності. Найменш можливими за рахунок власних коштів видаються зміни на розбудову матеріальної бази, гуртожитків ЗВО та придбання спеціалізованого програмного забезпечення.

Приватні заклади вищої освіти бажають власні ресурси (в порівнянні з іншими ЗВО) витратити на удосконалення організаційної структури ЗВО, підписку на масові онлайн-курси, розвиток ІТ-персоналу. Менше бажаних серед них – для реалізації змін витратити власні кошти на фундаментальні наукові дослідження, прикладні дослідження та розробки, діяльність у сфері культури, мистецтва або спорту, апаратну ІТ-інфраструктуру ЗВО, розроблені/оптимізовані для ЗВО цифрові системи. Можливо приватні ЗВО є краще забезпеченими в матеріальному плані, тому такі потреби не є актуальними.

Серед релокованих ЗВО є більша потреба у виділенні власних коштів на діяльність у сфері культури, мистецтва або спорту, експертну, консалтингову діяльність, підписку на цифрові (електронні) бібліотеки. Повністю відсутні власні ресурси (та або бажання їх витратити) у всіх релокованих ЗВО на підписку на масові онлайн-курси та відновлення гуртожитків.

Загалом можна відзначити, що представники адміністрації ЗВО високо оцінюють можливості здійснити багато змін у ЗВО за рахунок власних коштів, і це добрий знак, що передбачає певною мірою наявність фінансової автономії ЗВО.

Аналіз самооцінювання напрямів діяльності закладів вищої освіти в Україні показує, що, незважаючи на труднощі, процеси забезпечення якості освіти тривають. Система вищої освіти в Україні в умовах воєнного стану продовжує функціонувати, зокрема результативними є зусилля, спрямовані на забезпечення якісної освіти, відповідні процеси й процедури відбуваються в умовах постійної співпраці та комунікації всіх учасників цього процесу. Спостерігається активізація основних зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів, до процесів забезпечення якості вищої освіти активно долучаються здобувачі вищої освіти, органи студентського самоврядування, роботодавці та їхні об'єднання, освітянська і наукова спільнота.

Для переходу до такого типу як інноваційний університет вітчизняним ЗВО необхідно сфокусувати зусилля на:

- активній модернізації інфраструктури ЗВО, створенні науково-дослідних лабораторій, бізнес-інкубаторів тощо;
- розвитку інноваційного навчання з застосуванням міждисциплінарних, проблемно та практико-орієнтованих технологій;
- розвитку студентських підприємницьких структур;

створення різноманітних проєктів, орієнтованих на формування галузевих, регіональних об'єднань ЗВО, зацікавлених у поглибленій співпраці та проведенні досліджень і експериментів;

приведенні стану кампусів, зокрема, гуртожитків, до того рівня комфорту, який мають сучасні європейські університети;

диверсифікації джерел фінансування;

активізації прозорої діяльності наглядових рад, націленої на забезпечення сприятливого середовища для розвитку кращих освітніх практик, наукових досліджень та інноваційних проєктів ЗВО;

удосконаленні зовнішньої структури і управління ЗВО;

підвищенні професіоналізму менеджерів ЗВО, створення ефективної системи їх підготовки та перепідготовки тощо.

Збільшення кількості вимог, передбачених вищою освітою, призводить до необхідності створення та введення системи управління якістю за чинним для ЗВО стандартом ISO 21001, який допоможе поліпшити загальну дієвість ЗВО та забезпечити міцну основу його сталого розвитку.

ISO 21001 надасть можливість ЗВО співпрацювати та впроваджувати інновації, залучаючи всі наявні ресурси в організації. Принципи стандарту ISO 21001 сприятимуть заохоченню закладів вищої освіти брати на себе більшу соціальну відповідальність та надавати відкриті та справедливі освітні послуги здобувачам вищої освіти. Стандарт ISO 21001 допомагатиме академічним установам покращити задоволеність освітян та інших бенефіціарів.

Міжнародний стандарт ISO 21001 є ширшим і глибшим, ніж ISO 9001, що підтверджує складність процесу управління закладом освіти в порівнянні з процесами управління більшістю організацій. Тому для закладів вищої освіти, доцільніше (краще) запроваджувати систему управління якістю, побудовану на стандарті ISO 21001, а не на ISO 9001.

У разі впровадження вимог міжнародного стандарту ISO 21001 освітні організації отримують такі переваги: підвищення ефективності систем управління освітніх закладів, постійний контроль щодо відповідності місії закладу та управлінських процесів, задоволення потреб та очікувань споживачів послуг, застосування індивідуального підходу в навчанні, розширення можливості для участі зацікавлених сторін, стимулювання впровадження інновацій.

Враховуючи важливість підвищення якості освіти ЗВО, Міністерству освіти і науки України потрібно прийняти рішення про координацію робіт, що здійснюються у ЗВО, з управління якістю. Метою координації повинно стати: визначення напрямів та механізмів управління якістю, сприяння ЗВО у використанні сучасних принципів менеджменту якості, нормативного забезпечення систем якості ЗВО, раціонального використання ресурсів, досягнення необхідного рівня освітніх послуг і підготовки конкурентоспроможних фахівців, моніторинг, консалтинг створення, тиражування, впровадження і сертифікація на відповідність стандартам серії ISO 21001, розробка онлайн-курсу підвищення кваліфікації з метою підвищення рівня обізнаності щодо ISO 21001 для ЗВО та інших бенефіціарів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автономія та врядування у вищій освіті: монографія / Авт. Воробйова О. П., Горецька Т. О., Дем'яненко Н. М., Калашнікова С. А., Коваленко О. М., Луговий В. І., Сич О., Слюсаренко О. М., Таланова Ж. В., Ткаченко В. П. К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. 192 с.
2. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо механізмів фінансової автономії закладів вищої освіти (частина I): препринт (аналітичні матеріали) / за редакцією В. Ковтунця. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2018. 177 с.
3. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо механізмів фінансової автономії закладів вищої освіти (частина II): препринт (аналітичні матеріали) / Авторський колектив: Ю. Вітренко, І. Власова, В. Ворона, І. Жиляєв, В. Ковтунець, С. Мельник. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2019. 161 с.
4. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо механізмів фінансової автономії закладів вищої освіти: аналітичні матеріали у двох частинах / за редакцією В. Ковтунця. Київ: Прінтеко, 2020. 336 с.
5. Вдосконалення викладання у вищій освіті: теорія та практика : монографія / за наук. ред. С. Калашнікової. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України. 255 с. DOI: <https://doi.org/10.31874/TE.2023>
6. Впровадження локальних систем управління якістю в українських університетах : Аналітичний звіт / За заг. ред. Т. В. Фінікова, В. І. Терещука; Міжнарод. благод. Фонд «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики». К. : Таксон, 2018. 88 с.
7. Доповідь про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році / за ред. А. Бутенка, О. Єременко, Н. Стукало. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2023. 59 с.
8. Линьов К., Редько С. Автономія закладів освіти та її вплив на якість управління освітою столиці: звіт за результатами аналітичного дослідження. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021. 44 с.
9. Лопушняк Г. С., Рибчанська Х. В. Вища освіта України: державне регулювання та перспективи розвитку: монографія. Львів: Ліга Прес», 2018. 283 с.

10. Механізми оцінювання якості вищої освіти в умовах євроінтеграції: монографія / за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ: Ін-т вищої освіти НАПН України, 2020. 220 с.

11. Механізми розширення фінансової автономії закладів вищої освіти України : Колективна монографія / за заг. ред. Ю. Вітренка. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2020. 240 с.

12. Мороз С. А., Мороз В. М., Мороз О. В. Бенефіціари якості вищої освіти: персоналізація суб'єктів (публічно-управлінський аспект). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. Том 33 (72) № 4 2022. С. 58–63.

13. Результати загальнонаціонального опитування «Перспективи та потреби розвитку університетів України у процесі реформування вищої освіти у контексті європейської інтеграції» / за заг. ред С. Калашнікової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2019. 77 с.

14. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2021 рік / за заг. ред. С. Квіта. К. : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2022. 232 с.

15. Фініков Т. В., Терещук В. І. Розвиток систем внутрішнього забезпечення якості в українських закладах вищої освіти. Аналітичний звіт. Київ: Ваіте, 2020. 58 с.

16. GUESSSS: глобальное исследование предпринимательского духа студентов. Национальный отчет GUESSSS Kazakhstan–2018. Алматы: Университет «Туран», 2019. 64 с.
https://www.guesssurvey.org/resources/nat_2018/GUESSSS_Report_2018_Kazakhstan.pdf

17. McCormack, J., Propper, C., Smith, S. (2014) Herding cats? Management and university performance. *The Economic Journal*. Vol. 124. No. 578. P. F534–F564

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»**

вул. Митрополита Василя Липківського, 36, м. Київ, 03035, тел./факс: (044) 248-25-14

№ _____
На № _____ від _____

Заклади вищої освіти

Про проведення онлайн-опитувань
керівників закладів вищої освіти
та лідерів студентського самоврядування

Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» (далі – Інститут) в рамках виконання НДР «Впровадження університетської автономії в контексті децентралізації управління ЗВО, демократизації освітнього процесу» проводить опитування, до яких запрошує долучитися керівників закладів вищої освіти та лідерів органів студентського самоврядування, студентської профспілкової організації, наукового товариства здобувачів вищої освіти цих закладів.

Просимо до 31 травня 2023 р. взяти участь в опитуванні та заповнити анкети за лінками:

Керівники закладів вищої освіти: <https://bit.ly/3H7hBkU>

Лідери органів студентського самоврядування, студентської профспілкової організації, наукового товариства здобувачів вищої освіти: <https://bit.ly/3L2BFpI>

Заздалегідь дякуємо за участь в опитуванні та співпрацю.

Принагідно рекомендуємо до ознайомлення та використання в роботі результати наукових досліджень вчених Інституту з найбільш актуальних проблем освіти (<https://imzo.gov.ua/diyalnist/naukova-robota>).

З повагою

Директор

Євген БАЖЕНКОВ

Світлана ЗАЄЦЬ (044) 248 10 35
Таміла БЕРЕЖНА (067) 995 88 89
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
21/08-646 від 25.04.2023
БАЖЕНКОВ ЄВГЕН ВОЛОДИМИРОВИЧ 25.04.2023 13:16
248197DDFAB977E504000006ABE00015F7E1604

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»

вул. Митрополита Василя Липківського, 36, м. Київ, 03035, тел./факс: (044) 248-25-14

№ _____
На № _____ від _____

Керівникам закладів вищої освіти

Про продовження проведення
онлайн-опитувань керівників
закладів вищої освіти та лідерів
студентських організацій

Шановні колеги!

На додаток до листа Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» від 25.04.2023 № 21/08-646 повідомляємо про продовження опитувань керівників закладів вищої освіти та лідерів студентських організацій **до 26 червня 2023 р.**

Опитування базуються на принципах анонімності, конфіденційності, виявлення проблем, а також пошуку шляхів їх вирішення.

Просимо довести зазначену інформацію до відома нижчезазначених категорій учасників з метою проходження анкетувань у вказаний термін за посиланнями:

керівники та/або заступники керівників закладів вищої освіти – анкета «Впровадження систем менеджменту якості в ЗВО»: <https://bit.ly/3H7hBkU>

лідери органів студентського самоврядування, студентської профспілкової організації, наукового товариства здобувачів вищої освіти – анкета «Студентське самоврядування та студентські організації у закладах вищої освіти»: <https://bit.ly/3L2BFpI>

Заздалегідь вдячні за співпрацю, бо позиція та досвід саме Вашого закладу вищої освіти в розбудові вітчизняної вищої освіти надзвичайно важливі для освітянської спільноти і суспільства.

З повагою
директор

Євген БАЖЕНКОВ

Світлана Заєць (044) 248 10 35
Тел. Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»
21/08-999 від 12.06.2023
БАЖЕНКОВ ЄВГЕН ВОЛОДИМИРОВИЧ 12.06.2023 14:31
248197DDFAB977E504000006ABE00014E1E2604

Перелік закладів вищої освіти, що взяли участь в опитуванні, за формою власності

Державні

1. Бердянський державний педагогічний університет
2. Білоцерківський національний аграрний університет
3. Буковинський державний медичний університет
4. Волинський національний університет імені Лесі Українки
5. Державний біотехнологічний університет
6. Державний вищий навчальний заклад "Донбаський державний педагогічний університет"
7. Державний вищий навчальний заклад "Приазовський державний технічний університет"
8. Державний вищий навчальний заклад "Український державний хіміко-технологічний університет"
9. Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
10. Державний податковий університет
11. Державний торговельно-економічний університет
12. Державний університет "Житомирська політехніка"
13. Державний університет телекомунікацій
14. Дніпровський державний технічний університет
15. Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
16. Донбаська державна машинобудівна академія
17. Донецький національний медичний університет
18. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
19. Житомирський державний університет імені Івана Франка
20. Запорізький державний медико-фармацевтичний університет
21. Західноукраїнський національний університет
22. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
23. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
24. Київський національний лінгвістичний університет
25. Київський національний університет будівництва і архітектури
26. Київський національний університет імені Тараса Шевченка
27. Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
28. Криворізький державний педагогічний університет
29. Луганська державна академія культури і мистецтв
30. Луцький національний технічний університет
31. Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка
32. Львівський національний університет імені Івана Франка
33. Львівський національний університет природокористування
34. Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
35. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
36. Мукачівський державний університет
37. Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти "Кам'янець-Подільський державний інститут"
38. Національна академія внутрішніх справ
39. Національна музична академія України імені П.І. Чайковського

40. Національний авіаційний університет
 41. Національний лісотехнічний університет України
 42. Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
 43. Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"
 44. Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"
 45. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
 46. Національний транспортний університет
 47. Національний університет "Запорізька політехніка"
 48. Національний університет "Одеська морська академія"
 49. Національний університет "Острозька академія"
 50. Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"
 51. Національний університет "Чернігівська політехніка"
 52. Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика
 53. Національний фармацевтичний університет
 54. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
 55. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
 56. Одеська державна академія будівництва та архітектури
 57. Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової
 58. Одеський державний аграрний університет
 59. Одеський національний економічний університет
 60. Одеський національний медичний університет
 61. Одеський національний технологічний університет
 62. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
 63. Полтавський державний аграрний університет
 64. Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
 65. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
 66. Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
 67. Сумський державний університет
 68. Сумський національний аграрний університет
 69. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
 70. Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського
- Міністерства охорони здоров'я України
71. Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
 72. Українська інженерно-педагогічна академія
 73. Український державний університет залізничного транспорту
 74. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
 75. Уманський національний університет садівництва
 76. Університет Григорія Сковороди в Переяславі
 77. Харківська державна академія культури
 78. Харківський національний автомобільно-дорожній університет
 79. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
 80. Харківський національний медичний університет
 81. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
 82. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
 83. Херсонський державний аграрно-економічний університет
 84. Херсонський державний університет
 85. Херсонський національний технічний університет
 86. Хмельницький національний університет
 87. Черкаський державний технологічний університет
 88. Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
 89. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
 90. Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Комунальні

1. Комунальний заклад вищої освіти "Дніпровська академія неперервної освіти" Дніпропетровської обласної ради"
2. Комунальний заклад вищої освіти Львівської обласної ради "Львівська медична академія імені Андрея Крупинського"
3. Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Приватні

1. Вищий навчальний заклад "Київський університет ринкових відносин" у формі товариства з обмеженою відповідальністю
2. Вищий навчальний заклад "Приватне акціонерне товариство "Львівський інститут менеджменту"
3. Вищий навчальний заклад "Університет економіки та права "КРОК"
4. Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ
5. Заклад вищої освіти "Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая"
6. Заклад вищої освіти "Міжнародний університет бізнесу і права"
7. Заклад вищої освіти "Університет Короля Данила"
8. Заклад вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
9. Полтавський університет економіки і торгівлі
10. Приватне акціонерне товариство "Вищий навчальний заклад "Національна академія управління"
11. Приватний вищий навчальний заклад "Київський медичний університет"
12. Приватний вищий навчальний заклад-інститут "Українсько-американський університет Конкордія"
13. Приватний заклад вищої освіти "Дніпровський технологічний університет "ШАГ""
14. Приватний заклад вищої освіти "ІТ СТЕП Університет"
15. Приватний заклад вищої освіти "Міжнародний європейський університет"
16. Приватний заклад вищої освіти "Харківський інститут медицини та біомедичних наук"
17. Приватний заклад вищої освіти "Харківський технологічний університет "ШАГ"

НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ ВИДАННЯ

**Результати онлайн-опитування
«Впровадження систем менеджменту якості в ЗВО»: 2023**

Аналітичний звіт

Електронне видання

Колектив авторів:

Заєць С. В., кандидат економічних наук, доцент

Бережна Т. І., кандидат педагогічних наук, старший дослідник

Концепція дослідження: Заєць С. В., Бережна Т. І.

Технічна робота із даними: Заєць С. В.

Координація процесу дослідження: Шапошников К. С.

Підготовка звіту: Заєць С. В., Бережна Т. І.

Розробка рекомендацій: Заєць С. В., Бережна Т. І.

Видавець і виготовлювач Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», 03035, Київ, вул. Митрополита Василя Липківського, 36
e-mail: research-department@imzo.gov.ua, вебсайт: <https://imzo.gov.ua>

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 7142 від 04.09.2020 р.